

**Zhodnocení současného chodu vybrané ekologické farmy
a návrh na rozšíření podnikatelských aktivit**
Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Ing. Tamara Dryšlová, Ph.D.

Vypracoval:
Jan Trávníček

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci „Zhodnocení současného chodu vybrané ekologické farmy a návrh na rozšíření podnikatelských aktivit“ vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše

V Brně dne:.....

podpis.....

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval vedoucí bakalářské práce paní Ing. Tamaře Dryšlové, PhD. za vedení při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat majitelům a zaměstnancům popisované farmy Ing. Petru Trávníčkovi, Ing. Martinu Hutařovi a Ing. Pavle Hutařové za možnost uskutečnit na farmě šetření pro bakalářskou práci a za jejich pomoc a cenné rady. Také bych chtěl poděkovat ekonomické analytičce paní Ing. Andree Hrabalové za poskytnutá data. Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Ústavu chovu a šlechtění zvířat Mendlovy univerzity v Brně za odborné rady k řešené problematice. V neposlední řadě děkuji své rodině za veškerou podporu při studiu na vysoké škole.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá zhodnocením současného chodu vybrané ekologické farmy a navrhuje rozšíření jejích podnikatelských aktivit. V literární části charakterizuje význam a základní principy ekologického zemědělství a uvádí hlavní náležitosti nezbytné pro chod ekologicky hospodařící farmy. Je popsán současný stav ekologické produkce v České republice včetně dotací pro ekologické zemědělství. V praktické části je popsán chod konkrétní ekologické farmy, její aktivity a uplatnění v regionu. Pro toto hodnocení je vypracována SWOT analýza. V závěru je zpracován podnikatelský záměr rozšíření výrobních aktivit popisované farmy a jejich přínosy a rizika. Vybraná farma je srovnávána s podobným subjektem v zahraničí.

Klíčová slova:

ekologické zemědělství, region Jeseníky, chov ovcí, ekonomika farmy, SWOT analýza

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on an evaluation of functioning of a specific organic farm and recommends extensions of its business activities. The theoretical part describes the meaning and basic principles of organic farming and shows the main conditions necessary for the functioning of organic farms. It describes the current state of ecological production in the Czech Republic, including funds for organic farming. The practical part describes the functioning of the farm and its activities in the region. A SWOT analysis is drawn for evaluation also. The conclusion draws a business plan for extension of the farm's production activities and its benefits and risks. Chosen farm is compared with similar subject abroad.

Key words:

organic agriculture, Jeseníky region, sheep farming, farm economics, SWOT analysis

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	CÍL PRÁCE.....	9
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	10
3.1	Historie vzniku ekologického zemědělství	10
3.2	Definice ekologického zemědělství	11
3.3	Právní úprava ekologického zemědělství.....	11
3.3.1	Kontrolní organizace.....	12
3.3.2	Značení biopotravin	12
3.3.3	Povolené vstupy do ekologického zemědělství	13
3.4	Současný stav ekologického zemědělství v České republice.....	13
3.4.1	Vývoj struktury a výměry užití půdy v ekologickém zemědělství	14
3.4.2	Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství.....	15
3.4.3	Vývoj ekologického zemědělství v krajích České republiky	15
3.4.4	Počet subjektů registrovaných v ekologickém zemědělství	16
3.4.5	Hospodářské výsledky a čistá přidaná hodnota na ekofarmách	16
3.5	Produkce ekologicky hospodařících farem	17
3.6	Způsoby uplatnění produkce ekologických farem	18
3.7	Podpora ekologického zemědělství.....	20
3.7.1	Přímé platby	20
3.7.2	Investiční podpory	24
4	PRAKTICKÁ ČÁST (VLASTNÍ ŠETŘENÍ)	25
4.1	Charakteristika modelové ekologické farmy	25
4.1.1	Historie vzniku farmy	25
4.1.2	Umístění a prostředí farmy	26
4.1.3	Technika a vybavení farmy.....	26
4.1.4	Živočišná výroba.....	27

4.1.5	Rostlinná výroba	32
4.1.6	Ekonomika podniku	34
4.1.7	SWOT analýza	40
4.1.8	Strategie rozvoje	44
4.2	Rozvoj podniku-podnikatelský záměr.....	46
4.2.1	Možnosti rozvoje v rostlinné výrobě	46
4.2.2	Možnosti rozvoje v živočišné výrobě	47
4.2.3	Možnosti ve zpracování potravin.....	47
4.3	Komparace českých a německých ekologických farem.....	48
5	ZÁVĚR	50
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	51
7	SEZNAM OBRÁZKŮ	56
8	SEZNAM TABULEK.....	57
9	SEZNAM ZKRATEK	58

1 ÚVOD

Ekologické zemědělství se již po dlouhá léta stává pevnou součástí zemědělských systémů nejen v České republice, ale i ve světě. Dává odpověď na mnoho otázek a problémů současného způsobu hospodaření, situaci venkova a jasně se dotýká i kvality potravin a zdravotního stavu obyvatel. Multifunkční model, jakým je ekologické zemědělství, má své ekonomické, sociální a ekologické cíle. Dlouhodobá udržitelnost a snaha o hospodářskou výkonnost jdou ruku v ruce s ohleduplností ve vztahu k přírodě, lidem a v neposlední řadě k chovaným zvířatům. Ty pro nás jsou zdrojem nejen kvalitních a bezpečných potravin, ale také se systémy ekologického zemědělství stávají součástí venkovské krajiny. V současnosti se již mění pohled na ekologické zemědělství jako na něco výjimečného a určeného pro specifický sektor obyvatel. Produkty ekologického zemědělství se staly běžným sortimentem obchodních sítí a rozvíjí se i faremní prodej a moderní prodej přes internetové e-shopy. Tyto nástroje pomáhají dalšímu rozvoji ekologického zemědělství.

Tento způsob hospodaření se v oblasti Jeseníků a také v bakalářské práci popisované oblasti stal domovem. Region Jesenícko je z pohledu ochrany přírody a uváženího hospodaření v krajině důležitou součástí přírodního bohatství České republiky. Jeho přírodní jevy a historické momenty, které se podílely na formování jesenícké krajiny, určitě stojí za ochranu, jež musí být i v oblasti zemědělské výroby na prvním místě. K tomu přispívá i systém hospodaření ekologickým způsobem a uvážlivé rozšiřování zemědělských činností v regionu. Musíme mít stále na paměti, že ekologickým chovem hospodářských zvířat je nejen vyrobit kvalitní a bezpečné potraviny, ale také šetrným způsobem přistupovat k chovaným zvířatům podle etologických zásad. Na ekologických farmách je chované zvíře pro chovatele partnerem. Je samozřejmé, že biovýrobky nejsou východiskem k masové výrobě potravin, ale zůstávají alternativou a možností uspokojovat potřeby po zdravé stravě a dát šanci ekologicky chovaným zvířatům na lepší život při jejich hospodářském využívání. Tyto aspekty by měly být primární při rozšiřování produkce současných ekologických farem.

2 CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení současného chodu vybrané ekologické farmy a návrh na rozšíření podnikatelských aktivit. V literární části je stručně charakterizován význam ekologického zemědělství, jeho základní principy a specifika hospodaření. Práce popisuje ekologické zemědělství, jeho vývoj a vznik s přihlédnutím k jeho postavení v našem státě. Je stručně popsán region Jesenícko a konkrétní oblast umístění popisované farmy. V praktické části je rozebrán současný chod výroby na vybrané ekologické farmě, její současné aktivity a uplatnění v regionu. Cílem bakalářské práce bylo navrhnout a navrhnout možnosti rozvoje a rozšíření podnikatelských aktivit popisované farmy s uvedením přínosů a rizik navrhovaných záměrů. V závěru práce jsou pro možnost srovnání popsány ekonomické výsledky ekologicky hospodařících farem v České republice a v Německu.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Historie vzniku ekologického zemědělství

Na přelomu 19. a 20. století Evropa procházela výraznými změnami. Ekonomicky vyspělé země dosáhly soustav, které jsou typické průmyslovým rozvojem a jeho propojením s potravinářským trhem. Industrializace a urbanizace se negativně projevil v oblasti životního prostředí a na životních podmínkách obyvatelstva. První dokumentované údaje o poškození půdní úrodnosti a změnách v agroekosystémech souvisejících s intenzifikací zemědělství pocházejí již z prvních desetiletí 20. století. Pozorováno bylo okyselování půd v důsledku využívání minerálních hnojiv, změna struktury půdy a půdní únava. Vedle těchto problémů byly zaznamenány také zvýšené výskyt choroby, škůdců a snížení kvality potravin (Šarapatka, Urban a kol., 2006).

Ekologické systémy hospodaření zdůrazňují jednání zemědělců v souladu s přírodními zdroji. Dle Lockeretze (2007) začaly v reakci na tento vývoj v Evropě vznikat nové směry jakožto alternativa zemědělsko-průmyslové výroby. Mezi hlavní směry, které ovlivnily současnou podobu ekologického zemědělství, patřilo přírodní zemědělství, biologicko-dynamické zemědělství a organicko-biologické zemědělství.

Na začátku 20. století vzniklo přírodní zemědělství. Tento první ekologický systém vycházel ze zásad vegetariánství, hospodaření bez chovu dobytka, případně s minimálním zatížením půdy dobytčím, vysoké kvality zemědělských produktů a kladl důraz na porozumění půdní úrodnosti a hospodaření s organickou hmotou v půdě.

V roce 1924 byl jako „Zemědělský kurz“ představen soubor osmi přednášek německého filozofa Dr. Steinera, který dal základ vzniku biologicko-dynamického zemědělství. Tyto přednášky řešily otázku kvality potravin, produkce sadby, únavy půdy, vlivu používání dusíkatých hnojiv na úrodnost půdy a kvalitu potravin a léčení zvířat.

Snaha o zachování tradičního selského způsobu v průmyslově se rozvíjejícím světě vedla švýcarské a německé vědce ve 40. letech 20. století k vytvoření proudu organicko-biologického zemědělství. Byl představen koncept uzavřeného ekologického zemědělství. Tento směr vychází z toho, že kvalitní produkty je možné získávat pouze z kvalitní půdy; nepovoluje používání minerálních hnojiv a pesticidů, zavádí plošné kompostování, klade důraz na zachování půdního edafonu a recyklaci organického odpadu z měst zpět do půdy. Již v této době bylo možné setkat se s mottem „Zdravá půda-zdravé potraviny-zdraví lidé“.

3.2 Definice ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství je moderní, přesně definovaný způsob hospodaření, který se snaží fungovat jako systém a který je jsou dlouhodobě schopen zachovávat kvalitu půdy, vody, rostlinné a živočišné zdroje.

„Ekologickým zemědělstvím se rozumí zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky. Stanovuje omezení či zákazy používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat“ (Zákon o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb.).

Dle Dvorského (2014) mezi hlavní cíle ekologického zemědělství patří:

- zajišťování úrodnosti půdy,
- ochrana životního prostředí před negativními vlivy zemědělské činnosti,
- produkce bez používání rychle rozpustných hnojiv a pesticidů,
- dobré životní podmínky zvířat (welfare),
- produkovat biopotraviny vysoké kvality v dostatečném množství.

Ekologické zemědělství má i svou mimoprodukční funkci, která svou důležitostí stojí na stejné úrovni jako produkční funkce. Jedná se zejména o ochranu životního prostředí, údržbu krajiny, zpřístupnění způsobů chovu zvířat veřejnosti (tzv. agroturistika) a další.

3.3 Právní úprava ekologického zemědělství

Česká republika je členem Evropské unie a řídí se právem Evropské unie a právem České republiky. Ekologické zemědělství je samostatně definováno na obou těchto úrovních.

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 z 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů nahrazující nařízení (EHS) č. 2092/91 vytváří právní rámec pro výrobu, distribuci, kontrolu a označování produktů ekologického zemědělství, které jsou dále obchodovány v zemích Evropské unie. Toto nařízení se týká:

- živé nebo nezpracované zemědělské produkty,
- zpracované potraviny,
- osiva a rozmnožovací materiál,
- krmiva pro hospodářská zvířata.

Další specifickou právní normou pro ekologické zemědělství je nařízení Komise (ES) č. 889/2008 z 5. srpna 2008, které stanovuje prováděcí pravidla pro produkci, označování a kontrolu ekologických produktů. Zahrnuje oblasti:

- pěstování rostlin a chov zvířat,
- zpracování, označování a distribuci ekologických potravin, krmiv a rozmnožovacího materiálu,
- kontrolu a certifikaci.

Z národních předpisů musí ekologičtí zemědělci dodržovat zákon č. 242/2000 Sb., který definuje obecně závazné předpisy pro zemědělské produkty a to zejména:

- vstup do systému a registrace,
- kontroly,
- certifikace,
- označování.

3.3.1 Kontrolní organizace

V České republice existují čtyři soukromé kontrolní a certifikační organizace, tzv. kontrolní subjekty: KEZ o.p.s., ABCERT AG, Biokont CZ s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o. Tyto kontrolní subjekty mají pověření ministerstva zemědělství a alespoň jednou ročně provádí kontrolu svých klientů (ekofarmy, výrobce, producenty, distributory) (Dvorský, Urban, 2015).

Ministerstvem zemědělství je zřízen specializovaný orgán státní správy Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Jeho postavení je zakotveno v zákoně č. 147/2002 Sb. Mezi hlavní činnosti ÚKZÚZ patří vykonávání státních kontrol a dozor nad privátními kontrolními organizacemi (eagri.cz, 2017).

3.3.2 Značení biopotravin

Od roku 2012 platí nařízení Komise 505/2012/EU pro označování biopotravin. Vzniklo jednotné logo Evropské unie, kterým musí být povinně označeny etikety biopotravin. Dále musí být na etiketě uveden kód země původu, za tímto kódem zkratka BIO, případně EKO, ORG nebo ÖKO dle země původu. Kód je zakončen třímístným označením pověřené kontrolní organizace v daném státě. Logo má podobu lístku s dvanácti unijními hvězdičkami.

Dále zůstává v platnosti národní logo, které lze použít u potravin splňující nařízení 834/2007/ES. V České republice je možné dle zákona 242/200 Sb. značit biopotravinu bio-logem, tzv. biozobrú (Suková, 2012).

Obr. 1 Národní značení biopotravin v ČR
(Vyhláška č.16/2006 Sb.)

Obr. 2 Evropské značení biopotravin
(NK č.889/2008)

3.3.3 Povolené vstupy do ekologického zemědělství

Externí vstupy dodané při zpracování a produkci v EZ jsou limitovány tzv. pozitivními seznamy účinných látek, materiálů a složek, uvedenými v Přílohách I. – IX. Nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Všichni ekologičtí zemědělci se jimi musí řídit. V České republice je zpracován seznam přípravků na ochranu rostlin, hnojiv a doplňkových látek pro výživu zvířat, které splňují požadavky na složení podle NR č. 834/2007 a NK č. 889/2008. Minerální hnojiva, která byla zařazena na seznam hnojiv pro ekologické zemědělství, musí splňovat požadavky na přírodní původ hnojiv (Bioinstitut, 2011).

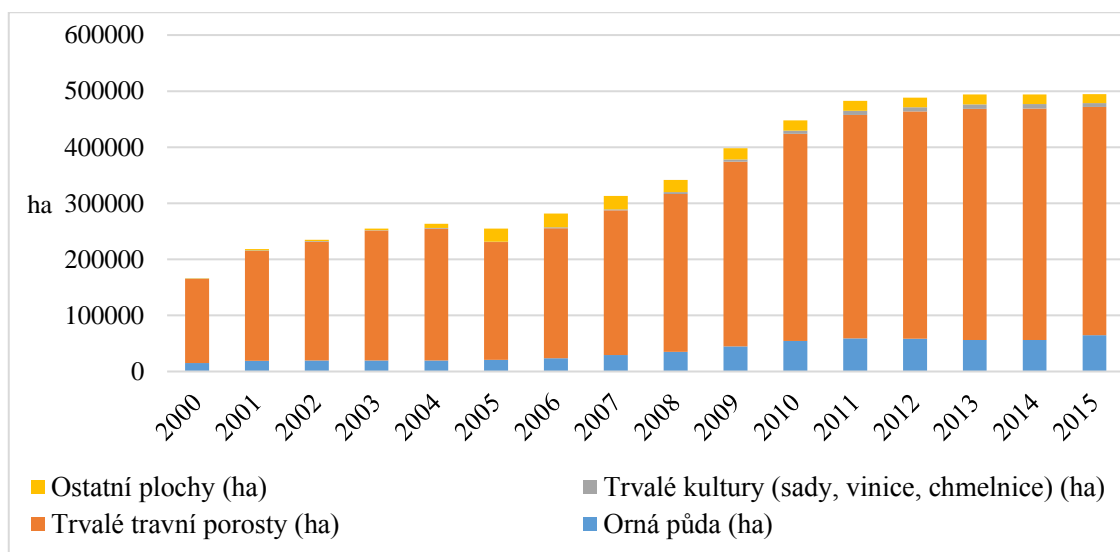
V EZ je umožněno používat chlévský hnůj, sušený chlévský hnůj a dehydrovaný drůbeží trus, kompostované živočišné výkaly, včetně drůbežího trusu a kompostovaného chlévského hnoje z konvenčních chovů, nesmí ovšem pocházet z velkochovů. Zakázáno je používání geneticky modifikovaných organismů (Bioinstitut, 2011).

3.4 Současný stav ekologického zemědělství v České republice

Současný stav ekologického zemědělství v České republice je popisován vývojem struktury a užití půdy, velikostí podniků, produkcí a její uplatnitelnosti na trhu s potravinami.

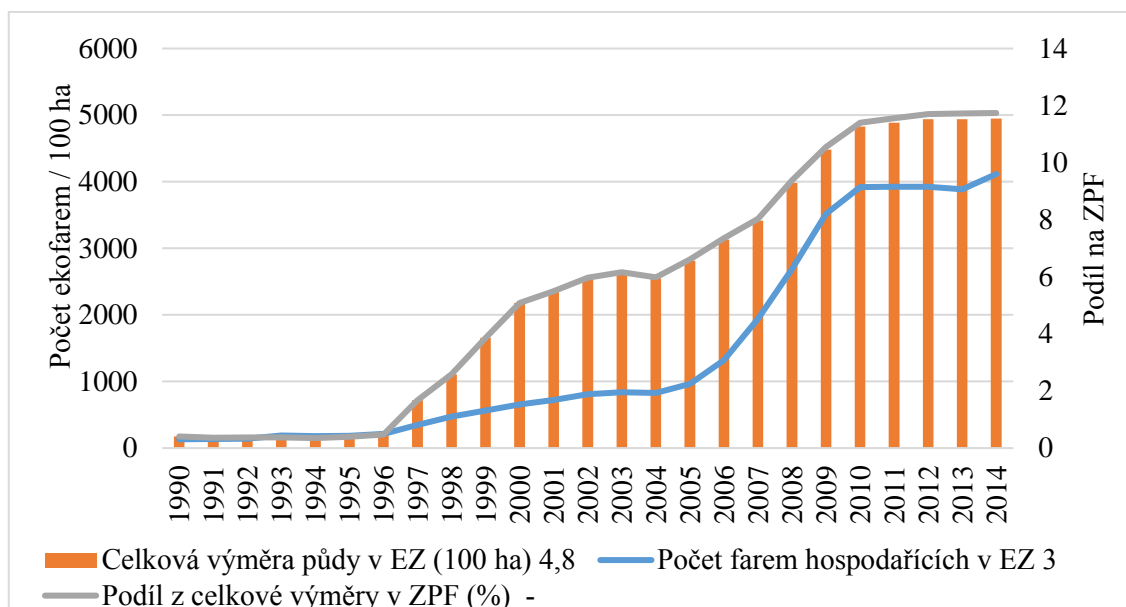
3.4.1 Vývoj struktury a výměry užití půdy v ekologickém zemědělství

Největší zastoupení mají trvalé travní porosty, které zaujímají s 407 tisíci hektary 82,3 % z celkové plochy v ekologickém zemědělství. Za poslední desetiletí se tyto plochy zdvojnásobily. Orná půda se na celkové výměře podílí 12,9 % s celkem 64 tisíci hektary. Tato plocha se oproti roku 2005 ztrojnásobila. Dále je v ekologickém režimu evidováno 6 tisíc hektarů ovocných sadů, vinic, chmelnic a krajinných prvků. V produkčních oblastech se podíl ekologického zemědělství pohybuje v rozmezí od 3 do 8 % (Hrabalová, 2016).

Obr. 3 *Struktura ekologického zemědělství v ekologickém zemědělství České republiky v letech 2000-2015* (Ročenka Mze, 2016).

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch ke konci roku 2015 v České republice činila 11,7 % z celkové výměry zemědělské půdy. Ve srovnání s rokem 2005 se jedná o nárůst o 194 % na 494 tisíc hektarů. Celkově ke konci roku 2015 hospodařilo ekologickým způsobem 4115 ekofarem, zaujímaly tak 9 % zemědělských podniků v České republice. Oproti roku 2005 se jedná o pětinašobný nárůst (Hrabalová, 2016).

Obr. 4 Celková výměra půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém zemědělském půdním fondu v ČR v letech 1990-2015 (Ročenka Mze, 2016).

3.4.2 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Průměrná velikost ekofarmy v Evropské unii se pohybuje okolo 40 hektarů. V České republice pak 120 hektarů, což ji řadí po Slovenské republice a Spojeném království na třetí místo mezi zeměmi s největší průměrnou velikostí ekofarem. V roce 2015 zaujímala kategorie farem s rozlohou 100-150 hektarů v České republice 35 % z celkové plochy obhospodařované v ekologické zemědělství. Velikost ekofarem se ovšem poměrně výrazně a dlouhodobě snižuje, v roce 2005 činila průměrně 300 ha na farmu. Nejčastěji se rozloha ekofarem se pohybuje v rozmezí od 10 do 50 hektarů s podílem kategorie na celkové ploše v EZ 38,4 %. Čtvrtina farem obhospodařuje celkem 80 % ploch v ekologickém zemědělství. Farmy s rozlohou nad 500 ha (celkem 6 % subjektů) obhospodařuje 46 % ploch v EZ. Převládají tedy velké podniky zaměřené na trvalé travní porosty (Hrabalová, 2016).

3.4.3 Vývoj ekologického zemědělství v krajích České republiky

Hlavními oblastmi ekologického zemědělství v České republice jsou méně příznivé horské a podhorské regiony (LFA). Téměř veškerá plocha trvalých travních porostů spadá právě do těchto oblastí. Celkový podíl ploch zařazených do LFA činí téměř 88 % z celkové výměry ekologického zemědělství v České republice. V konvenčním zemědělství se nachází 61 % ploch mimo LFA (Hannibal, 2016).

V Jihočeském, Plzeňském, Moravskoslezském, Karlovarském a Moravskoslezském kraji se nachází celkem 60 % ploch v EZ. V těchto krajích se také nacházejí podniky s největší průměrnou výměrou (Karlovarský kraj 242 ha, Ústecký kraj 166 ha). Největší počet ekologických farem se nachází v kraji Jihočeském (563 ekofarem) (Hrabalová, 2016).

Více než celorepublikového průměru zastoupení ekologického zemědělství na celkové ploše zemědělské půdy (tj. 11,7 %) bylo dosaženo v osmi krajích, s největším zastoupením v Karlovarském kraji (43 % ploch v EZ z celkové výměry). Více než 50 % ploch TTP v EZ se nacházelo v kraji Olomouckém, Moravskoslezském, Ústeckém a Zlínském. V Moravskoslezském kraji se na celkové výměře plochy TTP podílelo téměř 88 %. Ekologickými zemědělci bylo v roce 2015 obhospodařováno celkem 40 % ploch TTP, 2 % orné půdy a 9 % trvalých kultur (zejména vinic) (Hrabalová, 2016).

Sledovaná farma se nachází v Olomouckém kraji, ve kterém hospodaří 247 ekofarem s celkovou rozlohou 37 006 ha. V roce 2015 byla průměrná velikost ekofarmy 150 ha (průměr České republiky 120 ha). Zastoupení TTP na celkové ploše v EZ činí v olomouckém kraji 92,5 %, orná půda je zastoupena 6,7 % (Hrabalová, 2016).

3.4.4 Počet subjektů registrovaných v ekologickém zemědělství

Meziroční srovnání ukázalo nárůst subjektů podnikajících v ekologickém zemědělství o 6,2 % v roce 2015 oproti předchozímu roku. Celkem v České republice v EZ působilo 4667 subjektů. Registrováno bylo 4115 ekofarem, z toho 204 (5 %) bylo registrováno jako výrobce biopotravin. Faremních zpracovatelů oproti roku 2014 přibylo o 3 % z 201 na 204 subjektů (Hrabalová, 2016).

3.4.5 Hospodářské výsledky a čistá přidaná hodnota na ekofarmách

Z 4109 respondentů vykázalo kladný hospodářský výsledek 87,7 % farem, 2,4 % vykázalo ztrátu. Zbývá část tyto údaje neuváděla (Hrabalová, 2016).

Dle Hannibala (2016) a jeho výběrového šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2014 bylo sledováno celkem 227 ekologických zemědělců.

Čistá přidaná hodnota je vypočtena jako suma tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb a změny stavu vlastních zásob a dotací ponížená o výkonovou spotřebu a odpisy. Průměrná čistá přidaná hodnota v roce 2014 u ekologických chovatelů skotu, ovcí, koz a ostatních hospodářsky chovaných zvířat činila 11 045 Kč na hektar. Oproti roku 2013

vzrostla tato hodnota o 9,3 %. Úroveň čisté přidané hodnoty vyjádřené na jednotku plochy (ha) dosahuje u ekologického zemědělství 67 % úrovně klasicky hospodařících podniků. Tato hodnota je ovlivněna především skupinou podniků zaměřených na chov hospodářských zvířat (Hannibal, 2016).

3.5 Produkce ekologicky hospodařících farem

Ekologicky hospodařící zemědělci a jejich produkce jsou důležitou součástí zemědělského systému České republiky. Tuto produkci lze dělit na živočišnou výrobu a rostlinnou výrobu. Možnosti uplatnit ekologické produkce hospodařících farem lze různými způsoby. Například přímým prodejem na ekofarmách či prodejem do obchodních sítí.

• Produkce v živočišné výrobě a její vývoj

V roce 2015 vzrostl počet ekologicky chovaných zvířat o 4,5 %. Celkem bylo chováno zhruba 399 tisíc hospodářských zvířat (196 tis. VDJ). Největší podíl má chov skotu (87 %) a chov ovcí (8 %). Stav koz, které jsou chovány v ekologickém režimu, se meziročně (2014/2015) zvýšil o 6,0 %, stav ovcí pak o 2,1 %. Z celkového počtu chovaných zvířat na území České republiky je v ekologickém režimu chováno 17 % skotu, 44 % ovcí, 36 % koz a 21 % koní.

Významné zastoupení v ekologickém zemědělství České republiky má chov masného skotu. Stavby krav bez tržní produkce mléka se od roku 2001 zvýšily sedminásobně z 16 tisíc kusů v roce 2001 na více než 100 000 v roce 2015. V celkovém počtu krav bez tržní produkce mléka v České republice zaujímají více než polovinu.

Rostoucí tendence růstu počtu chované drůbeže v ekologickém režimu pokračovala i v roce 2015, kdy se stavby meziročně navýšily o 5%. K nejvyššímu nárůstu došlo u nosnic (o 18,8 % oproti roku 2014) a u kategorie ostatní drůbež zahrnující kachny, krůty a husy (o 28,4 % oproti roku 2014). Naopak se meziročně snížil počet chovaných brojlerů o 5,6 %.

Celkem se v České republice nachází 969 ekofarek zabývajících se chovem ovcí s celkovým počtem chovaných zvířat přesahujících 100 000 kusů. Celková bioprodukce skopového a jehněčího masa v roce 2015 činila 666 tun. Oproti roku 2014 jde o 11,5 % nárůst. Produkce čerstvého ovčího mléka se zvýšila meziročně o 36 % na 62 tun mléka. Množství mléka upraveného pak o 75 % na 10 tun. Celkově se vyprodukovalo 21 tun ovčího sýru (meziroční nárůst o 95 %) (Hrabalová, 2016).

- **Produkce v rostlinné výrobě a její vývoj**

Trvalé travní porosty zaujímaly v ekologickém zemědělství na území České republiky ke konci roku 2015 více než 85 % z celkových ploch obhospodařovaných v ekologickém režimu (65 479 hektarů). Orná půda zaujímala 13,5 % z celkových ploch v EZ, kde 45 % z celkové plochy zaujímaly pícniny a 43 % obiloviny. Nejčastěji pěstovanými obilovinami byly pšenice a oves. V rámci pícnin jsou na 91 % ploch pěstovány víceleté pícniny.

3.6 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem

Z celkového počtu ekofarem, které měly možnost prodat alespoň jeden výrobek s certifikátem bio, odpovědělo 76 %, že museli prodat část nebo veškerou svou produkci na konvenční trh bez certifikátu bio. Z toho 61 % farem pak uvedlo, že byli nuceni realizovat veškerou svou produkci na konvenčním trhu. Prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem pak uskutečnilo 257 farem.

Nejvyšší nárůst prodejů masa s certifikátem bio byl zaznamenán u hovězího masa, v roce 2015 bylo prodáno s certifikátem o 8 % více masa než v předchozím roce. Z celkových 5517 tun bio hovězího bylo prodáno 33 % v bio kvalitě. Množství prodaného mléka vzrostlo meziročně o 34 % na 34 463 tun. Veškerá produkce vajec byla realizována na českém trhu. Celkem v se v České republice nachází 43 chovatelů drůbeže s roční produkcí 3299 tisíc vajec (2015).

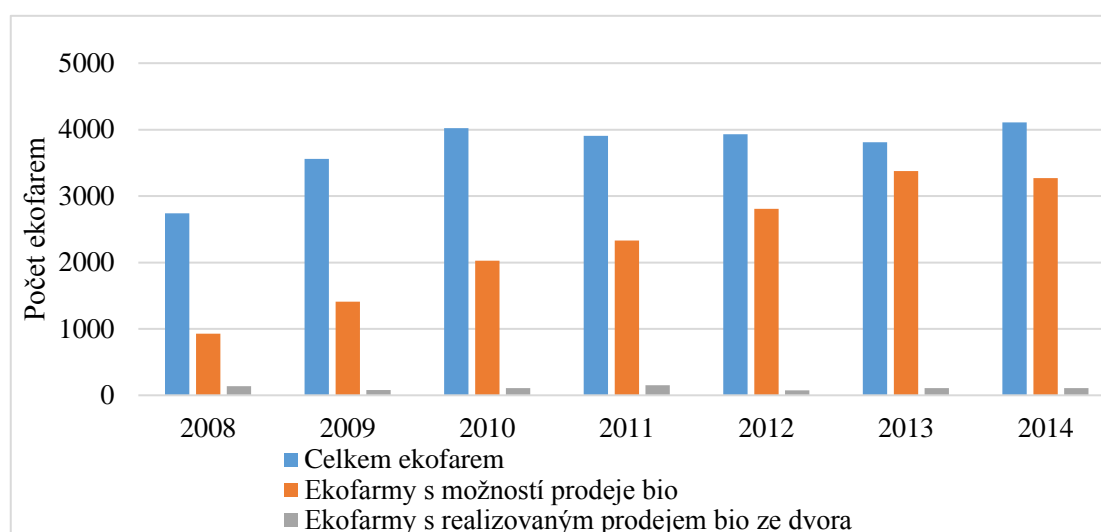
Například u skopového masa s produkcí 666 tun bylo prodáno v bio kvalitě 14 % z celkového množství (91 % na domácí trh). Ovcí prodaných na zástav pak bylo prodáno s certifikátem 6 % z celkového počtu (94 % na domácí trh). Prodej ovčího mléka v bio kvalitě činil 47 % z celkového množství (100 % na domácí trh) (Hrabalová, 2016).

- **Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách**

Tento prodej zahrnuje zejména prodej na farmě bez obchodu, ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky, na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet (Hrabalová, 2016).

Z celkového počtu 4109 respondentů, 3271 ekofarem mohlo k roku 2014 prodávat alespoň jeden svůj produkt s certifikátem. 109 z nich uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (3,3 %). Celkový podíl je pravděpodobně vyšší, protože zde nejsou zahrnuty podniky, které prodávají vlastní produkci přímo ze dvora bez certifikátu jako běžné konvenční produkty (Hrabalová, 2016).

Podniků s podílem přímého prodeje na obratu menším než 10 % v letech 2011-2014 výrazně ubylo, naopak u podniků s 10-50 % na obratu můžeme pozorovat významný nárůst. Průměrně čtvrtina podniků pak vykazuje podíl větší než 50 % na celkovém obratu. Celkově vyplývá rostoucí trend prodaných výrobků přímo ze dvora. Nejvíce ekofarem (62 %) se specializuje na prodej živočišných bioproduktů, 33 % ekofarem na prodej rostlinných výrobků a 5 % ekofarem nabízelo živočišnou i rostlinnou produkci zároveň. Z živočišných produktů dominuje prodej mléčných výrobků (29 farem), prodej mléka (23 farem), prodej masa (28 farem – převážně hovězího) a vajec (10 farem) (Hrabalová, 2016).

Obr. 5 Počet ekofarem prodávající bioprodukty a biopotravinu ze dvora v letech 2008-2014 (Ročenka MZe, 2016).

- **Výrobci biopotravin**

Celkem bylo ke konci roku 2015 registrováno 542 výrobců biopotravin. Nejčastěji provozovanými činnostmi byly zpracování a konzervování masa, výroba masných a mléčných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výroba vína z vinných hroznů. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2015 v kategorii mléčných výrobků (o 20%).

Z hlediska struktury ovládá trh malý počet velkých podniků. Celkem 21 podniků s obratem přes 20 mil. Kč ovládá více než 75 % trhu s biopotravinami. Z celkového obratu firem na trhu s biopotravinami (2202 mil. Kč) se uplatnilo na českém trhu 59 % produkce. Zbylá část byla vyvezena do zahraničí (Hrabalová, 2016).

- **Faremní zpracovatelé ekologických produktů**

Na konci roku 2015 z celkového počtu 542 registrovaných výrobců biopotravin bylo 204 zároveň registrováno i jako ekozemědělec a zpracovávalo bioprodukty přímo na farmě, tzn., že téměř 40 % jsou faremní zpracovatelé. Ovšem z pohledu registrovaných ekozemědělců se počet faremních zpracovatelů pohybuje na hranici 5 %. Celkem se v České republice nachází 41 ekologických zpracovatelů masa a masných výrobků a 51 zpracovatelů mléčných výrobků (Hrabalová, 2016).

3.7 Podpora ekologického zemědělství

Čeští zemědělci, jak ekologičtí, tak klasicky hospodařící, mohou čerpat dotační tituly z podpůrných programů Evropské unie a národních podpůrných programů České republiky. Ekologičtí zemědělci mohou navíc čerpat další podpory z důvodu vyšších požadavků a znevýhodnění oproti běžně hospodařícím zemědělcům.

Tyto směry mají odlišné cíle, výrobní zaměření, ekonomické velikosti, vybavení výrobními faktory a v neposlední řadě odlišné klimatické podmínky (Hrabalová, 2017).

Podpory pro ekologicky hospodařící zemědělce se skládají z přímých plateb, investičních podpor a v neposlední řadě i z nepřímých podpor v podobě například svazové činnosti PRO-BIO (Svaz ekologických zemědělců), Bioinstitut a dalších organizací podporující ekologické zemědělství.

3.7.1 Přímé platby

Přímé platby jsou od roku 2015 vícesložkovým systémem, složeným z jednotné platby na plochu SAPS (Single Area Payment Scheme, dále SAPS) 2015, složený z ozelenění, tzv. greening, z plateb pro mladé zemědělce a plateb vázaných na produkci. Z alokované částky je pro SAPS určeno 55 % rozpočtu, 30 % je určeno pro greening a 15 % pro dobrovolnou podporu vázanou na produkci. Dále je vyplácena podpora mladým zemědělcům, která je odvozena od SAPS (Ministerstvo zemědělství, 2017).

- **Jednotná platba na plochu zemědělské půdy SAPS**

Tato platba je poskytována na zemědělskou půdu, která je evidována v systému LPIS na žadatele a bude zemědělsky obhospodařována s minimální výměrou 1 ha. Dále musí být půda udržována v souladu s pravidly podmíněnosti, tzv. cross-compliance (křížová podmíněnost), po celý příslušný kalendářní rok. (SZIF, 2017). Výše SAPS pro rok 2016 činí 3 514 Kč/ha (Ministerstvo zemědělství, 2016).

Příjemce dotace musí splňovat podmínky „Aktivního zemědělce“. V případě, že zemědělec čerpá v rámci SAPS méně než 5000 EUR, je automaticky brán jako aktivní zemědělec. V případě většího čerpání jsou pak posuzovány další aspekty jeho hospodaření. Jedním z nich je kontrola podle tzv. negativního seznamu činností. V případě čerpání dotace v rámci SAPS vyšší než 150 000 EUR dochází ke snížení přímých plateb o 5 % nad tuto hranici (SZIF, 2017).

- **Dotace pro mladé zemědělce**

Tato platba je vyplácena navíc k platbám na plochu (SAPS), žadatelům mladším 40 let, kteří poprvé zřizují zemědělský podnik jako jeho vedoucí, případně už takový podnik založili v průběhu minulých pěti let. V takovém případě má žadatel nárok na 25 % příplatek k základní sazbě SAPS na maximálně 90 hektarů po dobu pěti let (Ministerstvo zemědělství, 2017). Výše této sazby v roce 2016 činila 878 Kč/ha (Ministerstvo zemědělství, 2016).

- **Greening**

Základními podmínkami pro splnění greeningu je diverzifikace plodin, zachování trvalých travních porostů a vytvoření ploch využívaných v ekologickém zájmu. Další možností způsobilosti pro platbu je splnění podmínek ekologického zemědělství (Ministerstvo zemědělství, 2017). Sazba v roce 2016 činila 1928 Kč/ha (Ministerstvo zemědělství, 2016).

- **Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS)**

Z roční alokované částky pro přímé platby bylo vyčleněno 15 % na podporu citlivých sektorů. Je určena pro odvětví, které jsou důležité z hlediska hospodářského, sociálního a environmentálního a čelí potížím s uplatněním. Tato podpora není vázána na platbu SAPS a jejím cílem není zvýšení produkce těchto komodit.

Finanční prostředky jsou určeny pro producenty:

- škrobu,
- chmele,
- ovoce,
- řepy,
- zeleniny,
- konzumních brambor,
- cukrové řepy,
- bílkovinných plodin (podmíněno chovem hospodářských zvířat),
- masných telat,
- krav s tržní produkcí mléka,
- pasených ovcí a koz.

V rámci opatření „Pasené ovce a kozy“ se jedná o dotaci pro bahnice a kozy pasené na trvalých travních porostech nebo na travních porostech na orné půdě. Pasení musí

probíhat minimálně od 15. května do 11. září. Podmínkou je zatížení pastvin minimálně 2 velké dobytčí jednotky (VDJ). Výše sazby pro rok 2015 pro ovce a kozy je 3670,30 Kč/VDJ (Ministerstvo zemědělství, 2017).

- **Program rozvoje venkova – přímé platby**

Hlavním cílem programu rozvoje venkova je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. V programovém období 2014-2020 je pro Českou republiku vyhrazeno téměř 96 miliard Kč (eagris.cz, 2015).

V rámci plošných opatření je možné čerpat podpory v oblastech investic do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů, agroenvironmentálně-klimatických opatření, ekologického zemědělství, platby v rámci sítě Natura 2000 a vodní rámcové směrnice, platby v oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními, tzv. LFA, lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrany lesů a opatření pro dobré životní podmínky zvířat (SZIF, 2017).

- **Agroenvironmentálně-klimatická opatření**

Cílem těchto opatření je zajistit prevenci a omezit další degradaci půdy a zvýšit její retenční schopnost. Další cílem je zachování a obnova stanovišť, která jsou z hlediska biodiverzity cennými prvky, zvýšení ekologické stability, zlepšení funkční propojenosti krajiny, zabránění degradaci vodních systémů a posílení adaptace zemědělství na možné změny klimatu. Tyto opatření se skládají z osmi podkapitol, z čehož nejdůležitější je kapitola Ošetřování travních porostů. Jedná se o největší část čerpané dotace a tato podpora je využívána zemědělci v nejširší míře (SZIF, 2017).

Pro čerpání dotace na ošetřování travních porostů je minimální způsobilá plocha 2 ha TTP evidovaných v systému LPIS; maximální množství vneseného dusíku 170 kg/ha, minimální intenzita zatížení dobytčím je 0,30 VDJ/ha trvalých travních porostů. Maximální intenzita pak 1,15 VDJ/ha TTP (pro žadatele zařazené v opatření „Ošetřování travních porostů“ je limit maximálního zatížení 1,5 VDJ/ha TTP). Kontroly probíhají v období od 1. června do 30. září (Metodika ministerstva zemědělství, 2016).

- **Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (platby LFA)**

Méně příznivé oblasti, tzv. LFA (Less Favoured Areas, dále LFA) jsou oblasti méně příznivé pro zemědělství a jdou rozděleny do tří skupin., horské, ostatní a specifické LFA

oblasti. Cílem těchto podpor je napomoci zvýšení využívání půdy ve znevýhodněných oblastech, její trvale udržitelné využívání a zlepšení životního prostředí. Nepříznivé oblasti jsou rozděleny na horské, ostatní a specifické (SZIF 2017).

Do LFA horských oblastí spadají území, které se nacházejí v nadmořské výšce 600 metrů. Do této kategorie spadají i území v nadmořské výšce od 500 do 600 m n.m., kde se více než polovina těchto území nachází na svažitosti vyšší než 15 %. V roce 2015 byla průměrná sazba pro tyto horské oblasti 101 EUR/ha zemědělské půdy. Dále je tato sazba upravována dle nadmořské výšky a průměrné svažitosti do kategorií H1-H5 (SZIF 2017).

Tab. 1 *Charakteristika horských LFA podoblastí a procentuelní výše sazby (SZIF, 2017).*

H1	nad 800 m n.m.	136 %
H2	700-800 m n.m.	128 %
H3	600-700 m n.m.	90 %
H4	do 600 m n.m., svažitost 15 % na více než 50 % území	109 %
H5	do 600 m n.m., svažitost 15 % na méně než 50 % území	82 %

- **Ekologické zemědělství**

Toto opatření slouží k zachování postupů ekologického zemědělství a na podporu zemědělců, kteří se dobrovolně zaváží hospodařit v souladu s nařízením Rady č. 834/2007, nařízením komise č. 889/2008 a dle zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství. O podporu mohou žádat zemědělci s minimální vstupní výměrou 0,5 ha (SZIF, 2017).

Tab. 2 Sazby pro opatření "Ekologické zemědělství" (SZIF, 2017).

Sazby "Ekologické zemědělství"	EUR/ha	Sazba Kč (27 Kč/ha)
trvalý travní porost	80	2160
orná půda - zelenina, speciální plodiny	466	12582
orná půda - trávy na semeno	180	4860
orná půda - ostatní plodiny	180	4860
orná půda - travní porost	69	1863
orná půda – úhor	29	783
trvalá kultura - ovocný sad - intenzivní	779	21033
trvalá kultura - ovocný sad – ostatní	424	11448
trvalá kultura – vinice	845	22815
trvalá kultura – chmelnice	845	22815
jiná trvalá kultura	165	4455

3.7.2 Investiční podpory

V rámci programu rozvoje venkova jsou vytvářeny nástroje investičních podpor.

Vzhledem k nízké produkci biopotravin v České republice se Ministerstvo zemědělství rozhodlo bodově zvýhodnit ekologické zemědělce při hodnocení podaných investičních projektů. Bodové zvýhodnění mohou zemědělci využít u těchto projektů: Investice do zemědělských podniků, Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů a Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh (Hrabalová, 2016).

• Operace 4.1.1. Investice do zemědělských podniků

V rámci této podpory je možné čerpat dotace na investice v zemědělské výrobě, které mají vést ke snížení výrobních nákladů, modernizaci nebo zlepšení jakosti vyráběných produktů, zlepšení využívání výrobních faktorů a snadnějšímu přístupu k novým technologiím s výrazným inovačním potenciálem. Konkrétní podpory jsou určeny na zemědělské stavby a technologie a speciální stroje (Hrabalová, 2016).

Tyto podpory mohou čerpat podnikatelé v zemědělství. Celková částka určená pro toto opatření činila pro období 2014-2020 330 mil. EUR. Základní výše dotace je 40 % ze způsobilých výdajů. Dále může být navýšena o 10 % pro Mladé zemědělce, kteří splňují konkrétní podmínky, a o dalších 10 % pro zemědělce podnikající v oblastech,

kteří čelí přírodním a jiným zvláštním omezením (LFA). Maximální míra podpory tedy může dosáhnout 60 % ze způsobilých výdajů. Přijímány jsou projekty v rozsahu 100 000,- Kč až 150 000 000,- Kč (MZe, 2016).

- **Operace 4.2.1. Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů**

Podpora je určena ke zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců, zejména malých a středních podniků, a jejich lepšímu začlenění na zemědělsko-potravinářském trhu. Podporovány jsou investice do zařízení a technologií související se zpracováním zemědělských produktů a uváděním výrobků na trh (Hrabalová 2016).

Výše dotace může činit až 40 % dotace z celkové hodnoty investice. Příjemcem této dotace mohou být podnikatelé v zemědělství a potravinářství. Celková částka vyhrazená pro období 2017-2020 činila 98 mil. EUR (MZe, 2016).

- **Operace 6.4.2. Podpora agroturistiky**

Opatření je určeno k zajištění diverzifikace příjmů a tvorbě nových pracovních míst (Hrabalová 2016).

Zemědělci mohou čerpat podporu ve výši 25-45 % z celkové hodnoty investice na stavební obnovu, doplňkové výdaje a nákup nemovitostí. Celková částka vyhrazená pro toto opatření pro období 2014-2020 činí 26 mil. EUR. Tyto podpory mohou čerpat pouze zemědělci, kteří podnikají ve venkovských oblastech určených vyhláškou. Maximální výše podpory pro malé podniky je stanovena ve výši 45 % ze způsobilých výdajů. Podporovány jsou projekty v rozsahu 200 000,- Kč až 10 000 000,- Kč (eagri.cz, 2016).

4 PRAKTICKÁ ČÁST (VLASTNÍ ŠETŘENÍ)

4.1 Charakteristika modelové ekologické farmy

4.1.1 Historie vzniku farmy

Modelová farma, Agrisen s.r.o., hospodaří v podhůří Králického Sněžníku.

Charakter této krajiny je výsledkem dlouhého období horotvorného klidu a erozní činnosti, během níž se dříve ostré hory sesypaly, zakulatily a zarovnalily. Pohoří Jeseníků a Králického Sněžníku tak bylo upraveno do podoby rozlehlých zvlněných náhorních planin (Banáš, 2007).

Farma začala ekologicky hospodařit v roce 2002, kdy zakoupila první pozemky od soukromých vlastníků a budovu ovčína od bývalého zemědělského družstva v obci Nová Seninka. Tato obec se nachází na východním úpatí pohoří Králického Sněžníku.

Po přihlášení do systému ekologického zemědělství bylo zaregistrováno prvních 10 ha do přechodného období v režimu ekologického zemědělství. Během let 2002-2015 pokračoval nákup dalších pozemků a investice do hmotného majetku. Byla zvýšena kapacita stájí až na ustájení pro 450 kusů bahnic, pastevní areál byl rozšířen na výměru 59 hektarů. Louky pro rostlinnou výrobu sena se rozšířily na současných 64 hektarů (v roce 2015). Celkem tak hospodaří farma na 123 hektarech trvalých travních porostů. V současnosti (v roce 2017) je na farmě chováno 450 kusů bahnic a 4 kozy.

4.1.2 Umístění a prostředí farmy

Farma se nachází v Olomouckém kraji, okrese Šumperk, katastrálním území Nová Seninka, která je vzdálená 4 km od obce Staré Město pod Sněžníkem. Budova ovčína se nachází ve výšce 600 m n.m. a pastevní areál v rozmezí od 600 do 750 m n.m.

Pozemky farmy jsou převážně kopcovité se sklonitostí terénu až 21°. Všechny pozemky jsou v kultuře trvalé travní porosty, které spadají do horských LFA oblastí (LPIS, 2017).

Farma hospodaří na půdě, na které byla až do roku 1994 prováděna intenzivní zemědělská výroba s orbou. Po roce 1994 se vlivem zavedení dotací na zatravnění a dlouhodobé neudržitelnosti stávajícího systému hospodaření všechny pozemky zatravnily.

Ekologická farma se nachází v chladném, vlhkém klimatickém regionu. Půdním typem většiny území jsou kambizemě, rankery a litozemě. Skeletovitost je slabá, expozice rovinná s všesměrnou expozicí se sklonem od 3-21° (SOWAC-GIS, 2017).

Z důvodu ochrany v přírodě se vyskytujících živočišných druhů se ekologická farma rozhodla pro rok 2015 a 2016 zařadit ze své výměry 10 ha do režimu ochrany chřástala polního (*Crex Crex*). Životním prostředím tohoto ptáka jsou zejména travní porosty, především extenzivně a nepravidelně obdělávané (LPIS, 2017; Zámečník, 2013).

4.1.3 Technika a vybavení farmy

Farma se specializuje na chov ovcí masných plemen. K této technologii chovu slouží nově zrekonstruovaná budova ovčína 40x20 metrů. Jedná se o zděnou stavbu se sedlovou střechou s okny a vstupy vybavenými posuvnými vraty. Technologie ustájení je uzpůsobena na hlubokou podestýlku. Pastvenní areály jsou oploceny ovčím pletivem a vybaveny napajedly a slanisky.

Z kolových vozidel farma vlastní traktor John Deere 6230 a osobní automobily. Přídavná zařízení pro sklizně travních porostů jsou ve výbavě farmy: obraceč píce

Fanex 533, shrnovač píce Andex 633, sekačka rotační TAARUP 2428. Pro údržbu nedopasků farma zakoupila mulčovač XFZ 400.

V technickém vybavení jsou dále drapákové vidle, čelní nakladač John Deere, nosič kontejnerů s příslušenstvím. Pro služby jiným zemědělcům je využíván žací stroj Krone easy cut (Trávníček, 2016).

4.1.4 Živočišná výroba

Farma se zaměřuje na extenzivní pastevní způsob chovu ovcí založený na minimalizaci vstupů. Farma se od svého založení specializuje na ekologický chov ovcí s tržní produkcí masa.

- **Zásady chovu ovcí v ekologickém zemědělství**

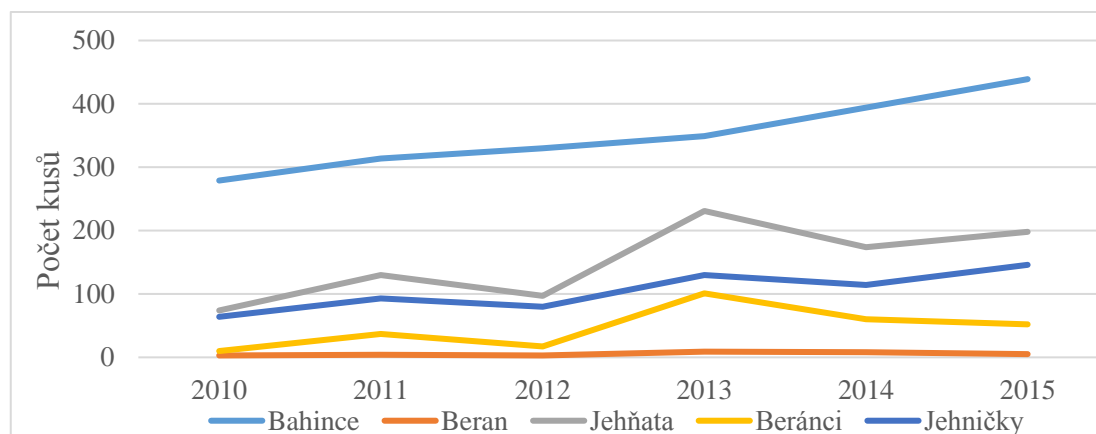
K hlavním zásadám v ekologickém zemědělství patří:

- chovatel musí uzavřít smlouvu z jednou z privátních certifikačních organizací pověřených ministerstvem zemědělství působících v České republice,
- chovatel musí projít dvouletým přechodným obdobím (PO), v tomto období chovatel musí dodržovat veškeré ustanovení týkající se EZ. V průběhu je produkce certifikovaná pouze jako „produkce z přechodného období“,
- nákup jehnic od klasicky hospodařících zemědělců z důvodu doplnění stáda je limitován 20 % stavu stáda ročně,
- krmiva mohou být nakoupena pouze s certifikátem bio, případně od farem v přechodném období,
- množství vneseného dusíku do půdy nesmí překročit 170 kg dusíku na hektar zemědělské půdy. Tento limit je stejný pro hospodaření ve zranitelných oblastech,
- maximální počet hospodářských zvířat na hektar pastvin je omezen na 1,5 velké dobytčí jednotky (VDJ) (Horák, 2012).

- **Produkční zaměření.**

V současné době (2015) farma chová 440 kusů bahnic převážně plemene zušlechtěná valaška a 4 kozy hnědé krátkosrsté. Chov ovcí pro produkci masa je zaměřen na křížení plemen s různými užitkovými vlastnostmi. V mateřské pozici je chována zušlechtěná valaška, a to díky své odolnosti a chodivosti v náročných horských podmínkách. Jako

otcovské plemeno je chováno plemeno oxford down a suffolk. Tyto plemena se vyznačují velkými tělesnými rámci a vysokou zmasilostí. V letech 2010-2015 docházelo ke kontinuálnímu nárůstu stavu ovcí. V roce 2015 je chováno 440 bahnic, a je tak maximálně naplněna kapacita stájí vzhledem k minimálním požadavkům na ustájení zvířat (Trávníček, 2017).

Obr. 6 Stavby ovcí sledované farmy v letech 2011-2015 (Trávníček, 2017).

- **Plemenné složení**

Ekologická farma chová plemena ovcí (*Ovis ammon*) zušlechtěná valaška a křížence zušlechtěné valašky s masným plemenem oxford down a suffolk. Dále jsou chovány kozy (*Capra aegagrus hircus*) plemene koza hnědá krátkosrstá.

Zušlechtěná valaška

Plemeno československého původu vyšlechtěné v 2. polovině 20. století křížením místních hrubovlnných ovcí s berany plemen texel, cheviot, leicester, lincoln a romney marsh (Horák, 2012).

Toto bílé plemeno s kombinovanou užitkovostí, středního tělesného rámce, je přizpůsobeno k salašnickému způsobu chovu. Plemeno je dobře chodivé, odolné i v drsných horských podmínkách a velmi vhodné pro užitkové křížení s berany masných plemen. Živá váha ovcí se pohybuje mezi 50-55 kg, u beranů 65-75 kg. Produkce mléka těchto ovcí je 120-140 kg za laktaci. Plodnost na obahněnou ovci činí 140-150 % (Sambraus, 2014).

Suffolk

Toto anglické plemeno bylo vyšlechtěno v 19. století z původních ovcí plemene norfolk křížených s berany plemen southdown (Horák, 2012). Suffolk je bezrohé masné plemeno středního až velkého tělesného rámce a živá váha u ovcí se pohybuje okolo 70-90 kg, u beranů je váha až 140 kg. Toto plemeno je náročné na výživu. Je vhodné

k volné i k oplůtkové pastvě. Jehňata mají přírůstky okolo 450 g za den. Produkce vlny se pohybuje v rozmezí 4 - 4,5 kg za rok a jejich průměrná plodnost je 140 %. Berani tohoto plemene se používají v otcovské populaci pro užitkové křížení (Sambraus, 2014).

Oxford down

Dle Horáka (2012) pochází toto plemeno z Anglie, kde bylo vyšlechtěno křížením plemen cotswold, hampshire a southdown. V plemenných knihách bylo plemeno uznáno v roce 1889 (Horák, 2012).

Toto masné plemeno je velkého harmonického tělesného rámce a řadí se k největším plemenům ze skupiny anglických nížinných ovcí (down). Přednosti tohoto jsou: dobrá výkrmnost, jateční hmotnost, ranost, plodnost, mléčnost, snadné porody a dobré mateřské vlastnosti. Jeho dobrá konverze krmiva s dobrou využitelností i méně kvalitních pastevních zdrojů je jeho předností. Plemeno je vhodné pro užitkové křížení. Plodnost dosahuje parametrů 150-170 %. Přírůstky jehňat jsou ve váze 300-350 g za den a produkce vlny v rozmezí 3,5-5 kg (Sambraus, 2014).

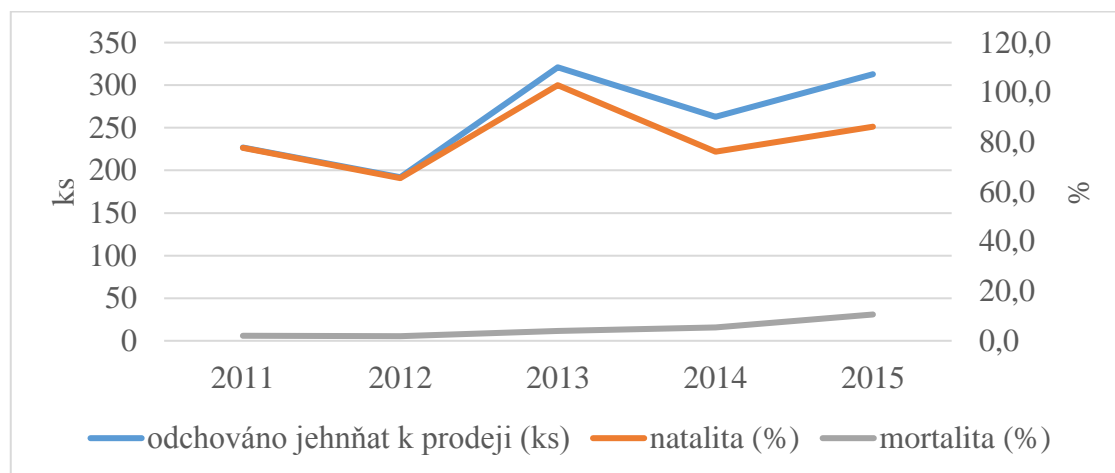
Obr. 7 Plemeno zušlechtěná valaška chované na farmě Agrisen (Hubata, 2013).

• **Reprodukce**

Vysoká reprodukční užitkovost je jedním ze základních předpokladů pro správné fungování ekonomiky chovu ovcí. Bahnice bez ohledu na to, jaké má reprodukční schopnosti, vyžaduje téměř stejné množství vynaložené práce. Bahnice s vyšší užitkovostí vyžaduje nižší pracovní čas vynaložený na 1 kg jehněte. Z tohoto důvodu jsou bahnice s větší reprodukční užitkovostí považovány za ekonomicky výhodnější z hlediska nákladů (Horák, 2004).

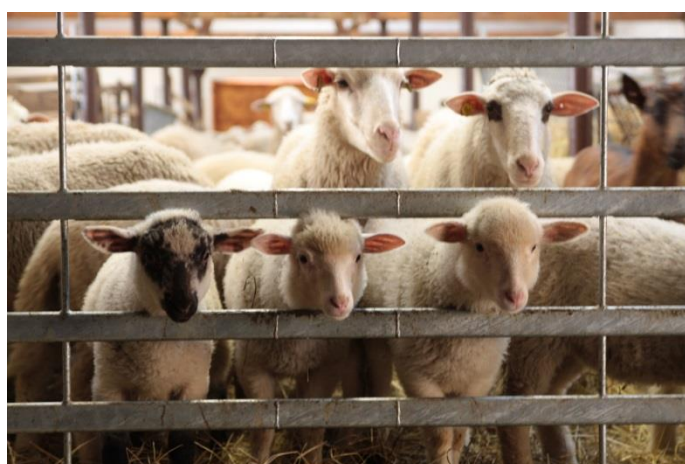
Reprodukce na sledované farmě probíhá pouze formou přirozené plemenitby. Říje u ovcí začíná 60-120 dní po 21. červnu (letním slunovratu). Zapouštění probíhá harémově, kdy berani jsou po určitou dobu připuštěni ke stádu. Vlastní bahnění probíhá

od konce prosince do začátku března. Nejvyšší natality bylo dosaženo v roce 2013 (102,9 %), nejnižší v roce 2013 (66,5 %). Mortalita jehňat se pohybovala v rozmezí 1,9 % v roce 2012 až 10.6 % v roce 2015 (Trávníček, 2017).

Obr. 8 Počet odchovaných jehňat, natalita a mortalita na sledované farmě v letech 2011-2015 (Trávníček, 2017).

Farma využívá technologii sezónní pastvy s bahněním v zimním ustájení. Zvířata jsou chována na hluboké podestýlce, kde se jako podestýlka využívá méně kvalitní seno. Chovaná zvířata mají po celou dobu ustájení možnost výběhu po oploceném areálu farmy. Jedná se o volné ustájení na hluboké podestýlce, kde jsou zvířata rozdělena do několika skupin dle jednotlivých kategorií. Jejich další rozdělení závisí na fázi reprodukčního cyklu (zapouštění, bahnění, laktace). Jehňatům jsou po odstavu vybudovány oddělené příkrmíště, ve kterých se nachází jadrné krmivo (Šarapatka, 2006).

Obr. 9 Ustájená zvířata v ovčíně farmy Agrisen (Hubata, 2013)

Stáj je rozdělena do tří dvouprostorových částí, kde každá z nich je složena z nestlané části, krmiště, určené pro krmení a části stlané určené jako lehárna, případně porodny a pobyty matek s jehňaty (Sýkora, 2014).

V každé z částí stáje je umístěno 6 plovákových miskových napaječek s vyhříváním pro zajištění stálého (*ad libidum*) přísunu vody po celý den i v zimním období. Pro každou skupinu zvířat je zajištěn nepřetržitý přístup k minerálním lizům určených pro ekologické zemědělství, které jsou měněny dle ročních období. Hrazení a jesle ve stájích jsou kovové. Jesle jsou převážně žebřinové se spodním korýtkem pro krmení koncentrovaným krmivem, případně slouží pro zachycování drobků (Šarapatka, Urban a kol., 2006).

- **Výživa a krmení**

Výživa ovcí ve vegetačním období roku je zajišťována pastvou na travních porostech farmy. Keresteš (2008) uvádí, že pasení je nejstarší, nejrozšířenější a nejpřirozenější způsob pro výživu ovcí a nachází své opodstatnění i v dnešní době. Ve srovnání s jinými způsoby výživy a krmení má biologické, zdravotní i ekonomické přednosti.

Dvě třetiny z celkového počtu živin jsou uhrazeny pastvou. V zimních měsících jsou ovce krmeny lučním senem vlastní produkce. Jadrná krmiva a mlýnské vedlejší produkty jsou nakupovány z biomlýna společnosti PRO-BIO ve Starém Městě. Seno je při sklizni lisováno do kulatých balíků a ukládáno v části stáje a na přilehlých venkovních plochách, jadrná krmiva jsou skladována v přípravně stáje (Trávníček, 2017).

- **Veterinární péče**

Veterinární péče je prováděna dle Nařízení Rady č.234/2007 a to tak, že minimálně 1x denně je provedena kontrola zdravotního stavu zvířat. Tato kontrola probíhá při ošetřování a krmení zvířat a provádějí ji proškolení zaměstnanci farmy. V případě pozorování jakéhokoliv onemocnění, případně zranění, proškolení zaměstnanci zvíře ošetří a izolují. Ve vážnějších případech je přivolán veterinární lékař.

- **Pastviny a oplocení pastvin**

Pastevní areál se skládá z trvalého oplocení akátovými kůly a volných travnatých ploch. Do oploceného areálu jsou zvířata umístěna na noc. Přes den probíhá pastva ovcí za účasti pracovníka farmy s ovčáckým psem, a to v otevřeném areálu bez ohrad. Ovce jsou paseny rotačním způsobem. Rotační způsob pastvy spočívá ve střídání období 2 -20 dnů pastvy a období regenerace bez pasení 4-8 týdnů (Šarapatka, Urban a kol., 2006).

Zatížení pastvin pasenými zvířaty a jejich výkaly v ekologickém zemědělství nesmí překročit 170 kg vneseného dusíku na hektar a rok. U ovcí tomu odpovídá 13,3 jedince. Při stávající velikosti pastevního areálu 66,86 hektarů je zatížení pastviny 9,69 jedinců na hektar (Ministerstvo zemědělství 2015).

- **Produkce statkových hnojiv**

Zvířata jsou chována na hluboké podestýlce, v průměru 142 dní. Hnůj ovcí je vyvážen vždy po zimním období a je skladován na polním hnojišti. V podzimních měsících je tento hnůj postupně rozmetán na mechanizačně dostupné louky, a to v dávce 8 t/ha. Pastviny jsou hnojeny výkaly pasoucích se zvířat. Další hnojiva nejsou využívána. V roce 2015 se celkovou roční produkcí 294 tun hnoje ovcí pohnojilo 36 hektarů luk (Trávníček, 2017).

Obr. 10 *Pasení ovcí farmy Agrisen*

4.1.5 Rostlinná výroba

Sledovaná farma hospodaří na 123 hektarech TTP. Z toho 59 hektarů tvoří pastevní areál a 64 hektarů louky pro objemné krmivo. Louky se nacházejí v nadmořské výšce od 500 od 700 m.n.m. Základní složkou travních porostů jsou typické druhy mírného pásma z čeledi lipnicovitých (trávy); dále jsou zastoupeny ostatní dvouděložné byliny, které jsou typické botanicou a druhovou rozmanitostí (Šantrůček, 2004).

Převaha jednotlivých druhů pak závisí na četnosti sečí, obsahu živin v půdě, půdní vlhkosti a nadmořské výšce (Chytrý, 2010). Vzhledem k nadmořské výšce zde dochází k přechodu mezi horskými trojštětovými loukami (*Polygono bistortae-Trisetion*

flavescentis) a mezofilními ovsíkovými loukami (*Arrhenatherion elatioris*) (Hrouda, 2013).

- **Výroba krmiv**

Užitkovost hospodářských zvířat je závislá ze 70 % na jejich výživě. Konzervace objemných krmiv velmi výrazně ovlivňuje jejich produkční účinnost. Má vliv na koncentraci energie, obsah živin a účinných látek, dietetické vlastnosti, chutnost krmiva a jeho stravitelnost.

Farma ze 123 hektarů luk a pastvin vyrobí každý rok průměrně 1000-1200 balíků sena o hmotnosti 300 kg. Louky jsou posečeny do 31. 7., s výjimkou 10 ha v režimu ochrany chřástala polního, kde mohou být louky posečeny až po 15.8. (Zámečník, 2013).

- **Ošetřování travních porostů**

Technologie údržby travních porostů farmy se skládá z vláčení pomocí prutových bran s lučným smykem. Výjimku tvoří plochy v režimu ochrany chřástala polního, kde jsou tyto zásahy zakázány s možností výjimky udělované Agenturou ochrany přírody a krajiny.

Nově byl na jaře roku 2017 proveden přísev na části pastevního areálu (23 hektarů) standardní luční směsí na výjimku bez certifikátu bio. Hnojení nepasených porostů probíhá každý rok rozmetáním hnoje ovcí. Pasené plochy se po pastevním cyklu do třiceti dnů přesekávají. Vápnění se neprovádí (Trávníček, 2017).

Obr. 11 *Provádění přísevu na jaře roku 2017 v pastevním areálu farmy Agrisen (Vlastní fotografie, 2017).*

4.1.6 Ekonomika podniku

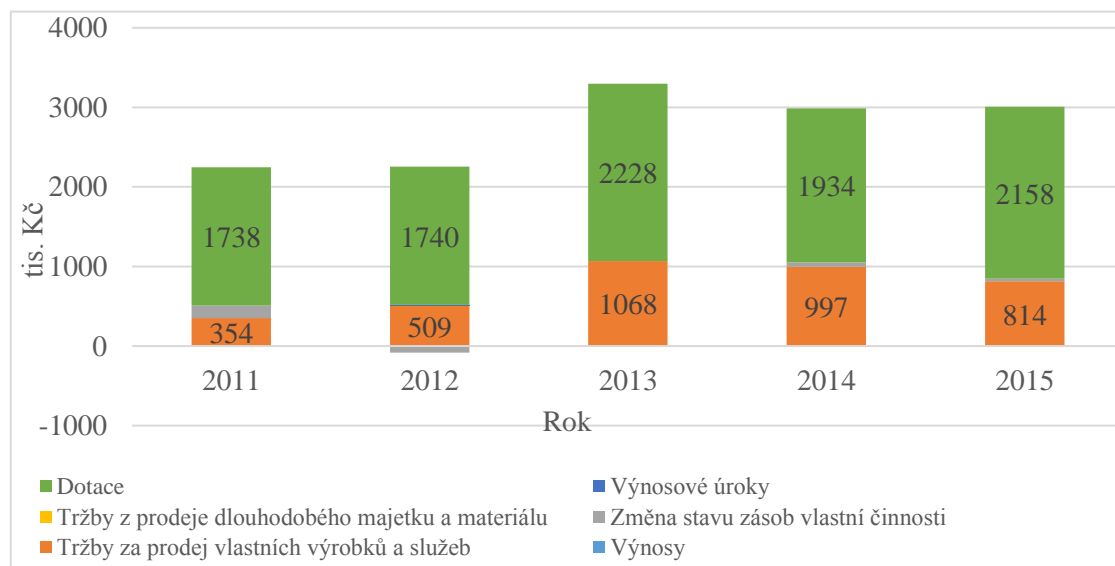
Hospodaření farmy a jeho výsledek je závislý na mnoha faktorech. Jedním z nich je správné ekonomické vedení. Na sledované farmě jsou ekonomické výpočty a hodnocení zpracovávány externí účetní organizací a pro účely bakalářské práce byly poskytnuty tyto výkazy:

- výkaz zisků a ztrát
- rozvaha
- přehled dotací
- evidence hospodářských zvířat

4.1.6.1 Příjmy

Příjmy podniku byly hodnoceny z výkazu zisků a ztrát a přehledu dotací. Bylo zjištěno, že diverzifikace podnikání na farmě je nízká. Důvody tohoto stavu jsou úzká specifikace zaměření na produkci jatečných jehňat.

Z výkazů bylo zjištěno, že: v letech 2011-2015 tvořil 97,6 % příjmů prodej vlastních výrobků a služeb (prodej jehňat a služby jiným subjektům) a příjmy z dotací. V letech 2011-2015 tvořil 27,6 % z celkových příjmů prodej vlastních výrobků a služeb. Hlavní zdroje příjmů společnosti tvoří dotace. Na celkových příjmech se ve sledovaných letech průměrně dotace podílely ze 72 %. Zbylá část je tvořena změnou stavu zásob.

Obr. 12 Zdroje příjmů farmy v období 2011-2015 (Hutařová, 2017).

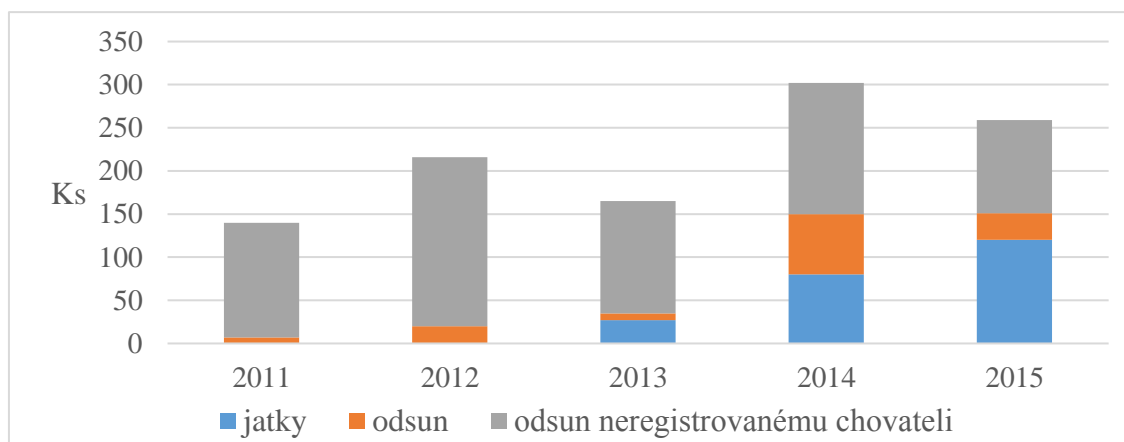
- **Příjmy z prodeje vlastních výrobků a služeb a struktura prodejů**

Farma prodává jatečná jehňata a ovce na jatka, v živém, registrovaném i neregistrovaném chovatelům. Prodávána jsou jehňata ve váhové kategorii 20-30 kg. Další složkou příjmů jsou příjmy ze služeb poskytnutých jiným subjektům.

V letech 2011-2015 průměrně tvořily příjmy z prodeje vlastních výrobků služeb 27,6 % z celkových příjmů. Celkově se mezi roky 2011 až 2015 příjmy zvýšily o 33,8 % a příjmy z prodeje vlastních výrobků a služeb se mezi těmito roky zvýšily o 129 %.

V grafu č. 7 je zobrazena struktura prodejů jatečných jehňat ve sledovaných letech. V roce 2011 a 2012 byla největší část produkce prodána neregistrovaným chovatelům v živém bez certifikátu bio.

V roce 2013 byly otevřeny v blízkém sousedství ekologická jatka, a byl tak umožněn prodej na jatka s certifikátem bio. V roce 2014 se podařilo zvýšit prodej jatečných jehňat a také prodej jehňat v živém registrovaným chovatelům. V roce 2015 už tvořila jehňata odvedená na ekologická jatka převážnou část prodaných zvířat (Trávníček, 2017).

Obr. 13 *Struktura prodejů jatečných jehňat a ovcí 2011-2015* (Hutařová, 2016).

- **Příjmy z dotací**

Dotační podpory tvoří největší zdroj příjmů farmy. Tyto příjmy tvořily v letech 2011-2015 72 % celkových příjmů farmy.

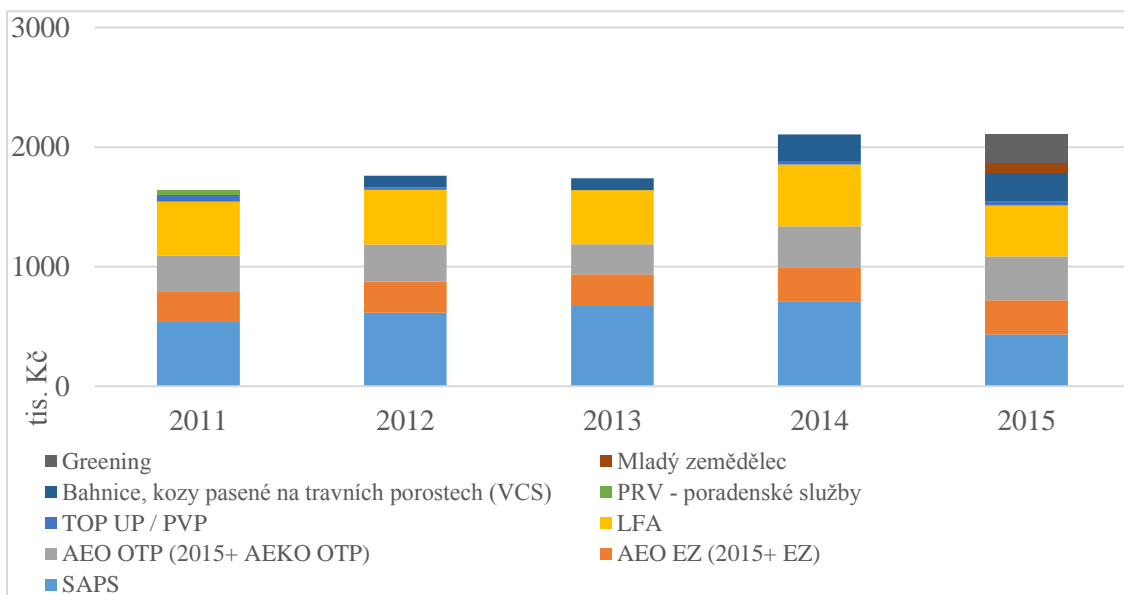
Největší zastoupení v přijatých dotacích v letech 2011-2014 tvořily přímé platby na plochu SAPS, dále dotace pro oblasti s přírodními či jinými omezeními LFA, ve kterých se nachází všechny pozemky farmy.

Další významnou složkou bylo čerpání dotací na ošetřování travních porostů v rámci Agroenvironmentálních opatření. Další platby byly vypláceny z podpory

dobrovolných plateb vázaných na produkci (VCS), konkrétně platby na ovce a kozy pasené na travních porostech.

V roce 2015 došlo k oddělení přímých plateb na plochu a příplatku za greening, a ke změně struktury čerpaných dotací. Celkové příjmy na dotacích v roce 2015 tato změna výrazně neovlivnila (Trávníček, 2017). Průměrná výše dotace farmy na 1 ha plochy činila v roce 2014 17 562 Kč/ha a v roce 2015 16 984 Kč/ha. Průměr u chovatelů skotu, ovcí, koz a ostatních hospodářsky chovaných zvířat činil v roce 2014 15 830 Kč (Hannibal, 2016).

Dle šetření FADN CZ (zemědělská datová a účetní síť České republiky) bylo ekologickými zemědělci v roce 2014 vyčerpáno 1,44 násobku celkové úrovně provozních podpor (dotací) než u klasicky hospodařících zemědělců. Celkově se na vyplacených provozních podporách u EZ podílela jednotná platba na plochu SAPS 38 %, environmentální dotace 34 % a dotace na LFA 19 % (Hrabalová, 2016).

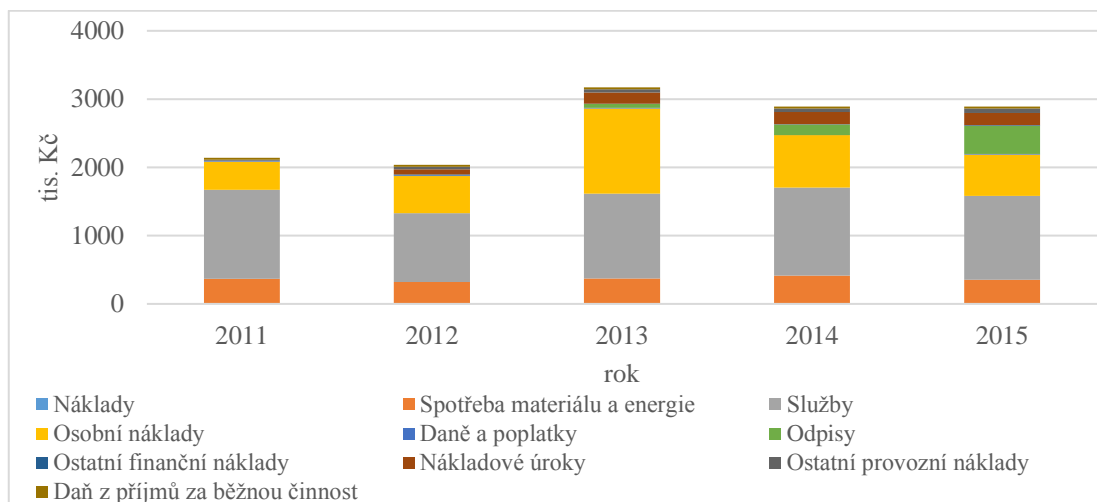

Obr. 14 *Struktura přijatých dotací sledované farmy v období 2011-2015* (Hutařová, 2017).

4.1.6.2 Náklady

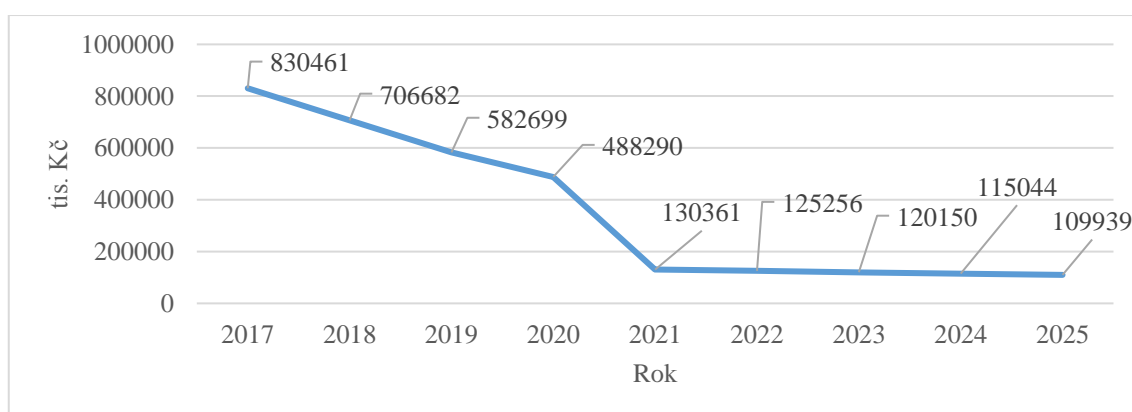
Největší složkou nákladů jsou služby. Mezi ty patří sečení, převoz píce, uskladnění sena, veterinární péče a další. Druhou nejvýznamnější složkou nákladů jsou osobní náklady, jejichž nejvýznamnější položkou jsou mzdy (v roce 2016 farma zaměstnávala dva zaměstnance). Dalšími náklady jsou odpisy a finanční vedlejší náklady.

Struktura nákladů vykazuje v čase konstantní průběh, s výjimkou zvýšení osobních nákladů v roce 2013, ve kterém byla realizována rekonstrukce stáje a byly vypláceny mzdy zaměstnancům (Hutařová, 2017).

Obr. 15 Struktura nákladů farmy v letech 2011-2015 (Hutařová, 2017).

Z pohledu dalších investic je důležitý faktor zvyšujících se odpisů. V roce 2013 se začaly odpisy zvyšovat, a to z důvodu investic do stáje, mechanizace a rozšiřování vozového parku. Během roku 2015 již odpisy činily 412 tisíc korun. Ve výhledu roku 2017 budou účetní odpisy dlouhodobého majetku činit 830 tisíc korun. Tento faktor v dalších letech bude významně ovlivňovat hospodářský výsledek společnosti (Hutařová, 2017).

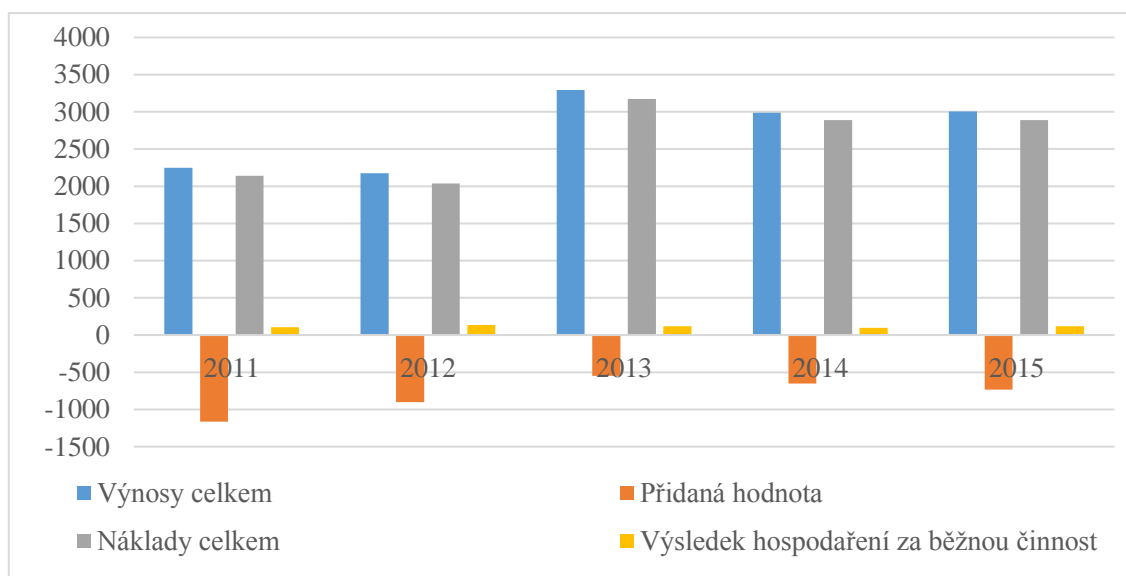

Obr. 16 Výše budoucích odpisů farmy pro v letech 2017-2025 (Hutařová, 2017).

Modelová farma dosahovala ve všech sledovaných letech kladného hospodářského výsledku. Hospodářský výsledek v letech 2011-2015 je téměř konstantní, dochází ovšem k nárůstu celkových výnosů a nákladů. Výnosy vzrostly díky vyšším prodejům vlastních

výrobků a služeb a vyšším příjmům z dotací. Růst nákladů způsobilo zvětšení výměry farmy o 9 hektarů a zvýšení počtu chovaných zvířat. Taktéž se zvýšily investice do hmotného majetku a další. Rostoucí přidanou hodnotu ovlivnil zvýšený prodej z vlastních výrobků a služeb.

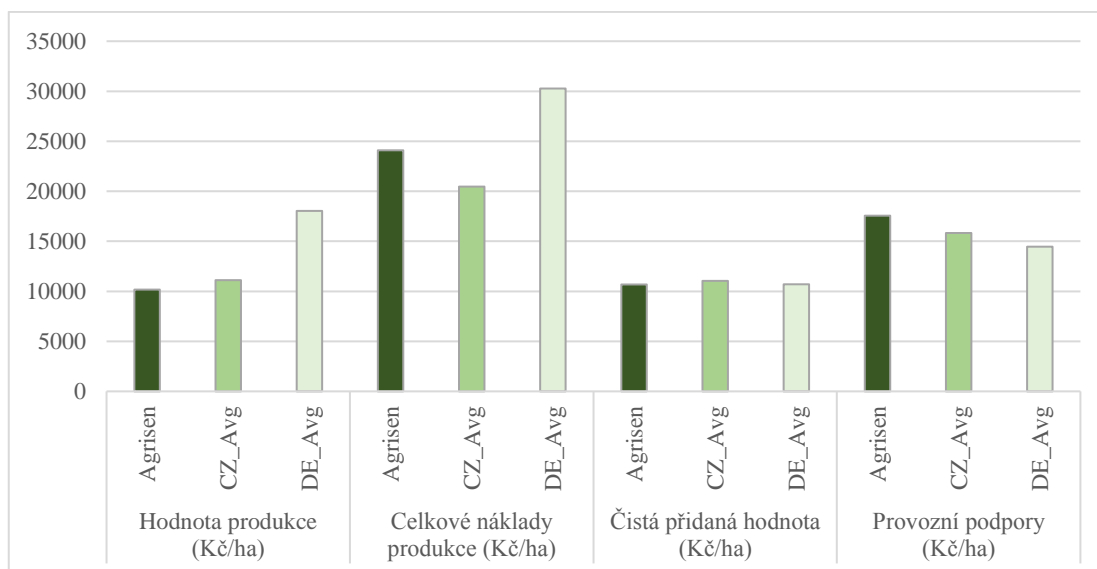
Celková hodnota produkce farmy přepočítaná na hektar v žádném ze sledovaných let nepřesáhla celkové náklady produkce. Dlouhodobě je tak prostřednictvím provozních podpor dorovnáována ztráta, kterou by podnik vytvářel (Hannibal, 2016; Hutařová, 2017).

Obr. 17 Analýza výkazu zisků a ztrát farmy v letech 2011-2015 (Hutařová, 2017).

Při srovnání hospodářských výsledků farmy Agrisen s.r.o. a výsledků českých a německých ekologických chovatelů skotu, ovcí a dalších hospodářsky chovaných zvířat vyplývá, že farma má relativně vysoké náklady na produkci oproti republikovému průměru. V rámci čerpání dotačních podpor se firmě daří čerpat více dotací oproti republikovému průměru. Čistá přidaná hodnota farmy činila v roce 2014 10 684 Kč/ha (V roce 2014 byl republikový průměr chovatelů skotu, ovcí a koz 10045 Kč/ha) (Hannibal, 2016).

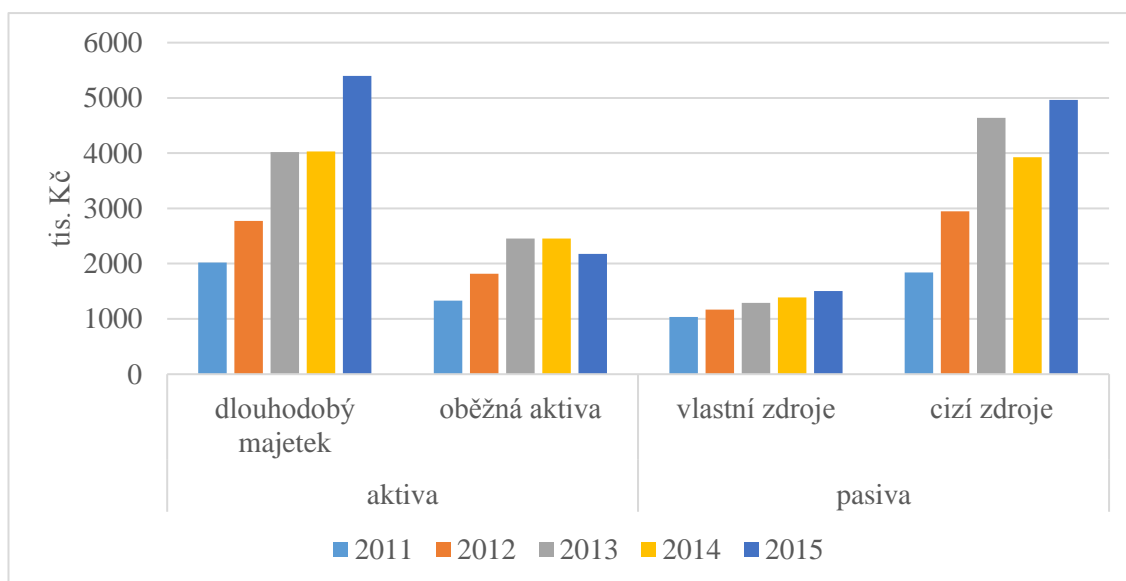
Při pohledu na výsledky německých farmářů je patrný rozdíl mezi národními dotačními strategiemi České republiky a Německa. Vyšší náklady a vyšší hodnota produkce značí vyšší přidanou hodnotu.

Obr. 18 Srovnání výsledků farmy Agrisen s.r.o., průměrů ČR a průměrů Německa v roce 2014 (Hrabalová, 2017; Hutařová, 2017).

4.1.6.3 Struktura aktiv a pasiv

Rostoucí hodnota dlouhodobého majetku je způsobena investicemi do dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku. V letech 2013-2014 byla přistavěna nová část stáje a zrekonstruována stávající část. Dále byl dokončen projekt na nákup mechanizace. V porovnání aktiv a pasiv je zřejmé krytí těchto investic financemi z cizích zdrojů, konkrétně krátkodobých závazků. Zvýšení oběžných aktiv je způsobeno nárůstem krátkodobých pohledávek u dodavatelů (Hutařová, 2017).

Obr. 19 Struktura celkových pasiv farmy v období 2011-2015 (Hutařová, 2017).

4.1.7 SWOT analýza

SWOT analýza je metoda, která slouží k identifikaci silných a slabých stránek podniku a jeho strategií a reakcí na změny vnějšího prostředí vyjádřené v analýze SWOT příležitostmi a hrozbami (Pošvář, Chládková, 2009).

Analýza SWOT je tedy analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb. SWOT je zkratkou slov strengths (přednosti = silné stránky), weaknesses (nedostatky = slabé stránky), opportunities (příležitosti) a threats (hrozby).

Dle Sedláčkové (2009) má SWOT analýza základní tři kroky:

- identifikace a předpověď nejdůležitějších změn v okolí podniku
- identifikace silných a slabých stránek podniku
- porovnání vzájemného vztahu jednotlivých složek vnitřního a vnějšího prostředí

Pošvář a Chládková (2009) uvádějí způsob vypracování SWOT analýzy formou matice.

Tab. 3 Diagram analýzy SWOT (Sedláčková, 2006).

	Příležitosti v okolí		
Silné stránky	Agresivně růstově orientovaná strategie	Turnaround strategie	Slabé stránky
	Diverzifikační teorie	Obranná strategie	
	Ohrožení v okolí		

Tab. 4 *Matic*e SWOT (Vlastní vyhodnocení, 2017).

Silné stránky (strenghts)	Příležitosti (opportunities)
<ul style="list-style-type: none"> -zkušenosti v zemědělství -personální a majetková provázanost se společností PRO-BIO s.r.o. -odbytová síť společnosti PRO-BIO, zavedené odběratelské vztahy -možnost čerpání finančních prostředků společnosti PRO-BIO -znalosti v oblasti modernizace a investic -vlastní půda -dlouhodobě kladná finanční bilance -mezinárodní spolupráce se zemědělci 	<ul style="list-style-type: none"> -dotační politika – PRV, dotace na nákup nových pozemků -zvyšující se zájem o biopotraviny a zdravé potraviny -nárůst přímého prodeje biopotravin -v regionu není zavedený dodavatel bio jehněčího -cestovní ruch -možnosti rozvoje v oblasti zpracování faremních produktů -dostupná marketingová propagace -rozvoj agroturistiky -dostupnost polského trhu -rostoucí spotřeba mléčných výrobků -výhodné možnosti financování investic
Slabé stránky (weaknesses)	Hrozby (threats)
<ul style="list-style-type: none"> -malá diverzifikace podnikání -nízká marketingová činnost -nízká natalita zvířat -omezená kapacita stájí- -maximální zatížení pastvin -omezené možnosti nákupu pozemků -management krmení 	<ul style="list-style-type: none"> -omezení dotační politiky EU a ČR -nízká úroveň kvalifikované pracovní síly v regionu -růst ekologického zemědělství, zvyšující se konkurence -nízké výkupní ceny jehněčího masa -malý regionální trh -nízká kupní síla v regionu -přísnější podmínky pro ekologické zemědělce -rostoucí ceny vstupů -nízké mzdy v zemědělství

- **Komentář k silným stránkám**

Majitelé podniku jsou zemědělci podnikající v oboru ekologického zemědělství od roku 1990. Společnost Agrisen s.r.o. je personálně a vlastnický propojena se společností PRO-BIO s.r.o. se sídlem ve Starém Městě. Společnost PRO-BIO s.r.o. vlastní několik chladících vozů a každý týden zásobuje biopotravinami více než 500 prodejen po České republice. Pro výrobky zpracované na farmě se tak otevírá široká odbytová síť. Společnost PRO-BIO s.r.o. je také schopna zajistit finanční prostředky pro možné investice. Podnik dlouhodobě vykazuje kladný hospodářský výsledek. Veškerá půda podniku je vlastní. Podnik v letech 2011-2015 vykazoval kladný hospodářský výsledek a splácí své závazky. Majitelé společnosti dlouhodobě spolupracují s polskými farmáři z okolí. Podnik má otevřené možnosti v oblasti rozvoje zpracování živočišných produktů a agroturistiky (Trávníček, Hutař, 2017).

- **Komentář ke slabým stránkám**

Průměrný příjem z dotací v letech 2011-2015 tvořil 72 % celkových příjmů podniku. Zbylé příjmy tvoří tržby z prodejů vlastních výrobků a služeb. Farma se zaměřuje pouze na produkci jatečných jehňat. Je tedy existenčně závislá na výši dotací a výkupních cenách jatečných jehňat. Marketingová činnost podniku v současné době neprobíhá. Plánuje se vytvoření webových stránek a profilů na sociálních sítích. Nízká natalita (v roce 2012 65,5 %) poukazuje na nedostatečnou organizaci chovu. Průměrně je odchováno 0,88 jehněte na ovci. V současné době není v okolí farmy možnost pronájmu, případně nákupu zemědělské půdy, tím pádem i omezené možnosti rozšiřování pastevního areálu (Trávníček, Hutař, 2017).

- **Komentář k příležitostem**

Programu rozvoje venkova v opatření Investice do hmotného majetku, podopatření: 4.1. Podpora investic v zemědělských podnicích, Operace: 4.1.1 Investice do zemědělských podniků umožňuje podporu investic do hmotného majetku v živočišné a rostlinné výrobě. Použitá míra podpory je ve výši 40-60 % nákladů (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Spotřebitelé v roce 2014 utratili za biopotraviny 2,02 mld. Kč., což představuje 3,9 % meziroční nárůst. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla ze 185 Kč v roce 2013 na 191 Kč v roce 2014. Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin se zvýšil na 0,72 % (průměr evropské unie je 45 EUR). Dále se dá očekávat rostoucí přímý prodej biopotravin (Hrabalová, 2015). Celosvětový trh s biopotravinami dosáhl v roce 2015

úrovně 72 miliard amerických dolarů na celkové výměře 43 milionů hektarů (IFOAM, 2016), z toho v evropské unii dosáhl trh s biopotravinami úrovně 27,1 miliard EUR na celkové výměře 12,7 milionů hektarů (FiBL, 2017). Od roku 1999 do roku 2017 se počet celosvětově počet ekologických zemědělců zvýšil o 1000%, a celosvětově obhospodařované plochy o 300% (IFOAM, 2017).

Region Staroměstsko je střediskem cestovního ruchu. V zimních měsících je v okolí v provozu 5 lyžařských a běžkařských areálů, v letních měsících možnosti turistiky a cyklistiky (staromestsko.cz, 2016). Agroturistika se stala populárním a vyhledávaným způsobem trávení volného času rodin. Zároveň je podporována Programem rozvoje venkova 2014-2020.

Trendem posledních let je zvyšující se poptávka po faremních bioproduktech. Zároveň jsou investice do zpracování produkce dotovány v rámci PRV 2014-2020.

Sektor marketingové propagace je v dnešní době rozsáhlým odvětvím se stovkami firem zabývajících se tvorbou internetových stránek, e-shopů, vztahy s veřejností, sociálními sítěmi a propagací firem.

Farma se nachází 7 km od hranic s Polskem. Města Stronie Slaskie (6 000 tis. obyvatel) a Klodzko (28 000 tis. obyvatel) jsou v dojezdové vzdálenosti jedné hodiny.

V roce 2010 bylo ve světě vyrobeno 721 miliard kilogramů mléka..Agricultural Policy Research Institute (FAPRI, 2011) odhaduje nárůst spotřeby mléka ve světě do roku 2025 o 32,5 %. Výroba mlékárenských výrobků by dle odhadů FAPRI měla vzrůst do roku 2025 o 48 %, kdy z 53 % by tento růst měl být ovlivněn trhem EU a USA. (Samková, 2012).

V roce 2016 klesly úrokové sazby bank na nejnižší úroveň v historii České republiky. Tento fakt napomáhá zemědělcům snižovat celkové investiční náklady. Zemědělci mohou navíc využít výhodnější čerpání úvěrů za pomoci PGRLF fondu. Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond je akciová společnost, stoprocentně vlastněná Ministerstvem zemědělství, která zemědělcům poskytuje podpory formou dotací úroků z komerčních úvěrů, finanční podpory pojištění, poskytování záruk, půjček a úvěrů, či poskytování finančních prostředků ke snížení jistiny úvěrů (PGRLF, 2017).

• **Komentář k hrozbám**

Akcí plán pro ekologické zemědělství pro roky 2016-2020 klade důraz na zvýšení finanční samostatnosti podniků, respektive snížení jejich závislosti na dotačních podporách.

V příštích letech se tedy dá očekávat snížení rozpočtu Evropské unie a snížení částky určené na podporu zemědělství z důvodu odchodu Spojeného království z EU.

Farma Agrisen s.r.o. je úzce zaměřena na prodej jatečných jehňat. Snížení výkupních cen jehněčího masa tedy může mít velký vliv na ekonomický výsledek podniku (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Ekologické zemědělství je sektor, který dlouhodobě vykazuje nárůst v rostlinné i živočišné výrobě. Narůstá počet výrobců biopotravin a faremních zpracovatelů biopotravin. Roste také poptávka po biopotravinách. Ekologické zemědělství je podporovaným sektorem Ministerstvem zemědělství a Evropské unie. Dle Akčního plánu pro ekologické zemědělství 2015-2020 a Vize Ministerstva zemědělství do roku 2030 bude ekologické zemědělství i nadále podporováno a jeho význam narůstat (Ministerstvo zemědělství, 2015; Jurečka, 2017).

4.1.8 Strategie rozvoje

Zároveň SWOT analýza definuje 4 možné strategie reagování podniku na změny vnějšího okolí, které vycházejí ze SWOT matice:

- strategie SO (Strengths-Opportunities), tzv. maxi-maxi, zaměřené na využití silných stránek k získání výhod z příležitostí vnějšího prostředí
- strategie ST (Strengths-Threats), tzv. mini-maxi, zaměřené na využití silných stránek a na eliminaci resp. snížení negativních účinků hrozeb z vnějšího prostředí
- strategie WO (Weakness-Opportunities), tzv. mini-maxi, zaměřené na překonávání vlastních slabých stránek a využívání výhod z příležitostí vnějšího prostředí
- strategie WT (Weaknesses-Threats), tzv. mini-mini, zaměřené na minimalizaci slabých stránek a vyhnutí se hrozbám z vnějšího prostředí

Při volení strategií by měly být prioritně realizovány strategie SO a WT, na něž by měly být soustředěny podnikové zdroje.

Tab. 5 Strategie rozvoje podniku (Vlastní vyodnocení, 2016).

Strategie SO - maxi maxi	Strategie WO mini-maxi
<ul style="list-style-type: none"> -výstavba jatek a bourárny s využitím dotačních podpor PRV 2014-2020 -výstavba dojírny a mlékárny s využitím podpor PRV 2014-2020 -vybudování penzionu k účelům agroturistiky -nabídka produktů polským odběratelům - spolupráce ve výzkumu 	<ul style="list-style-type: none"> -zvýšení diverzifikace podnikání výstavou jatek, bourárny -spolupráce se zemědělci v okolí -vytvoření e-shopu, webových stránek, prezentace a komunikace na sociálních sítích -nákupu nových pozemků (PGRLF), rozšíření pastvin a luk, obnova pastvin, sanitace -rozšíření stájí – navýšení kapacity s podporou z PRV -management krmení – přesné sledování krmných dávek, silážování, senážování
Strategie ST maxi – mini	Strategie WT mini - mini
<ul style="list-style-type: none"> -spolupráce se zemědělci v okolí -znalost dotační politiky, realizace do roku 2020 -vzdělávání vlastních zaměstnanců -zlepšení konkurenčního postavení, využití distribuční sítě PRO-BIO -přímý faremní prodej, snížení závislosti na cenách trhu -modernizace technologií, snižování nákladů – investice do obnovitelných zdrojů, solární panely, vodní elektrárna 	<ul style="list-style-type: none"> -snížení závislosti na dotacích zvýšením příjmů z vlastní činnosti -rozšíření marketingových činností, zvýšení konkurenceschopnosti -prodej podniku

4.2 Rozvoj podniku-podnikatelský záměr

Jedním z hlavních cílů Akčního plánu pro ekologické zemědělství pro roky 2011-2015 je dosažení podílu ekologického zemědělství 15 % z celkové plochy zemědělské plochy s minimálním 20 % zastoupením orné půdy. Součástí je podpora zajišťování mimoprodukčních funkcí ekologického zemědělství (Ministerstvo zemědělství 2011).

Nový Akční plán pro ekologické zemědělství pro roky 2016-2020 má na prvním místě prioritních oblastí akčního plánu zlepšit ekonomickou životaschopnost a konkurenceschopnost farem. Cílem je zvýšení podílu příjmů z produkce na celkových příjmech ekofarem vůči současným podporám (Ministerstvo zemědělství, 2016).

Současný trend vyplácených podpor je z dlouhodobého hlediska neudržitelný, a z tohoto důvodu je cílem těchto opatření snížení závislosti podniků na státních podporách a podporách z EU. Průměrné příjmy z dotačních titulů firmy Agrisen s.r.o. v letech 2011-2015 činili 72 % z celkových příjmů. I z tohoto důvodu se majitelé farmy rozhodli pro řešení této situace investovat do zpracování vlastních výrobků a finalizace vlastní produkce. Cílem této investice je zvýšení ekonomické soběstačnosti farmy.

Na farmě jsou produkována jatečná jehňata, která jsou kříženci zušlechtěné valašky a masných plemen oxford down a suffolk. Díky tomuto křížení mají jehňata velký tělesný rámec, osvalení a přírůstky váhy. Díky mateřským vlastnostem zušlechtěné valašky si ovšem zachovávají vysokou odolnost a chodivost v náročných horských podmínkách. Aktuální plemenné složení má tedy dobré předpoklady pro jatečné zpracování.

4.2.1 Možnosti rozvoje v rostlinné výrobě

Oblast rozšíření rostlinné výroby farmy by měla být soustředěna na nákup nových pozemků za účelem hospodářského využívání výroby objemných krmiv. Je důležité přesné sledování fenofáze sklizených ploch pro zvýšení kvality krmných dávek. V rámci obnovy pastvin by se měla farma soustředit na kvalitní osiva z bioprodukce s druhy, které výživově uspokojí chovaná zvířata. Při sanitaci a podzimním ošetřování travních porostů by se mělo dbát na řádné přesekání nedopasků, vápnění, odklizení výkalů a zbytků krmiva z příkrmišť. V budoucnosti je na zvážení majitelů rozorávka části pozemků pro vlastní pěstování jadrných krmiv. Výhledově je potřeba počítat s obnovou strojního vybavení pro údržbu travních porostů a výstavbou krytého mobilního tankování nafty. Při úpravách hranic pozemků by mělo být dbáno na odstraňování náletů, polomů a spadlých dřevin

a tímto zabraňovat snižování výměr farmářských bloků v evidenci LPIS, a tím i snižování dotací.

4.2.2 Možnosti rozvoje v živočišné výrobě

Výhled v rozvoji živočišné výroby farmy by se měl soustředit nejen na kvalitní odchov jatečných jehňat, ale v budoucnu i na mléčnou produkci ovcí. K tomuto plánu je potřeba přizpůsobit i plemenné složení chovaných zvířat s ohledem na zvyšování mléčné produkce. V plánu navyšování početního stavu zvířat je závislé na ustájovacích kapacitách. Jejich vybudování je závislé na aktuální dotační politice. Zootechnická činnost na farmě by se měla soustředit na zvýšení reprodukce, kvalitní krmnou dávku, kvalifikované vedení porodů, ošetřování končetin a kontrolu mléčných žláz, která je důležitá pro budoucí plánovanou mléčnou výrobu, a v neposlední řadě na zvýšení dohledu nad zdravím zvířat a prevence onemocnění a úrazů u chovaných zvířat. Zaměstnancům by mělo být umožněno další vzdělávání v rámci zemědělských a veterinárních oborů.

4.2.3 Možnosti ve zpracování potravin

Sledovaná farma je zaměřena na chov jatečných jehňat. Plánovanou výstavbou jatek a bourárny s využitím dotačních podpor z PRV bude farmě umožněn prodej nejen ze dvora přímo zákazníkům, ale i odběratelům v rámci prodejní sítě společnosti PRO-BIO. Investiční záměr vybudovat jatky s bourárnou je popisován ve strategických plánech farmy a přímá investice počítá s celkovou částkou investice 1 900 000 Kč. Z této částky by tvořily stavební náklady na výstavbu porážky 1 100 000 Kč (Pacal, 2017).

Další vybavení nezbytné pro chod porážky, bourárny a balírny by tvořili zbylou část investice v částce 900 000 Kč (Smetana, 2008).

Na tuto investici je možné získat dotaci z PRV ve výši 40-60 % způsobilých výdajů. V takovém případě farma počítá s návratností investice při plném využití jatek a bourárny (1000 ks jehňat za rok) 5 let.

Výstavba mobilní dojírny s mlékárnou v areálu ovčína, která by byla v tomto kraji jedinečná, by vyžadovala investici v částce 4 220 000 Kč, z toho stavební práce 1 100 000 Kč (Pacal, 2017). Dojírna pro 2x12 ovcí by se na nákladech podílela 1 500 000 Kč, vrt na pitnou vodu 120 000 Kč a sýrárna 1 600 000,-. I na tuto investici je možné čerpat

dotaci z PRV ve výši 40-60 % ze způsobilých výdajů. U této varianty majitelé předpokládají návratnost investice při dojení 450 ovcí 8 let.

Jedná se o dojírnu 24místnou, poloautomatickou, s přímým přečerpáváním a chlazením mléka. Technologicky bude dojírna spojená s výrobou kvalitního ovčího sýru a dalších mléčných výrobků v plánované mlékárně. Ve výhledu je i prodej pasterovaného tekutého ovčího mléka s postupným rozšiřováním sortimentu tuhých mlékárenských výrobků. Technologie výroby a samotná rekonstrukce a příprava zahrnuje nejen investice do stavby a zařízení, ale i marketingový průzkum trhu s mléčnými výrobky z ovčího mléka. Pro snížení nákladů je na zvážení investice do obnovitelných zdrojů, například solárních panelů nebo vodní elektrárny.

Regionální spolupráce mezi zemědělci a zpracovateli v oblastech Staroměstska a Jesenicka by měla být vedena do společných projektů v rámci zpracování zemědělské produkce k zajištění vyšší konkurenceschopnosti na trhu s bioprodukty.

V rámci vědeckých projektů by se měla farma zúčastňovat jejich řešení, a to v rámci svých možností rozvoje, zvláště pak v oblasti technologie chovu ovcí a zpracování živočišných produktů. Tato činnost napomůže získat poznatky z různých oblastí zemědělské činnosti a implementace do vlastní výroby.

4.3 Komparace českých a německých ekologických farem

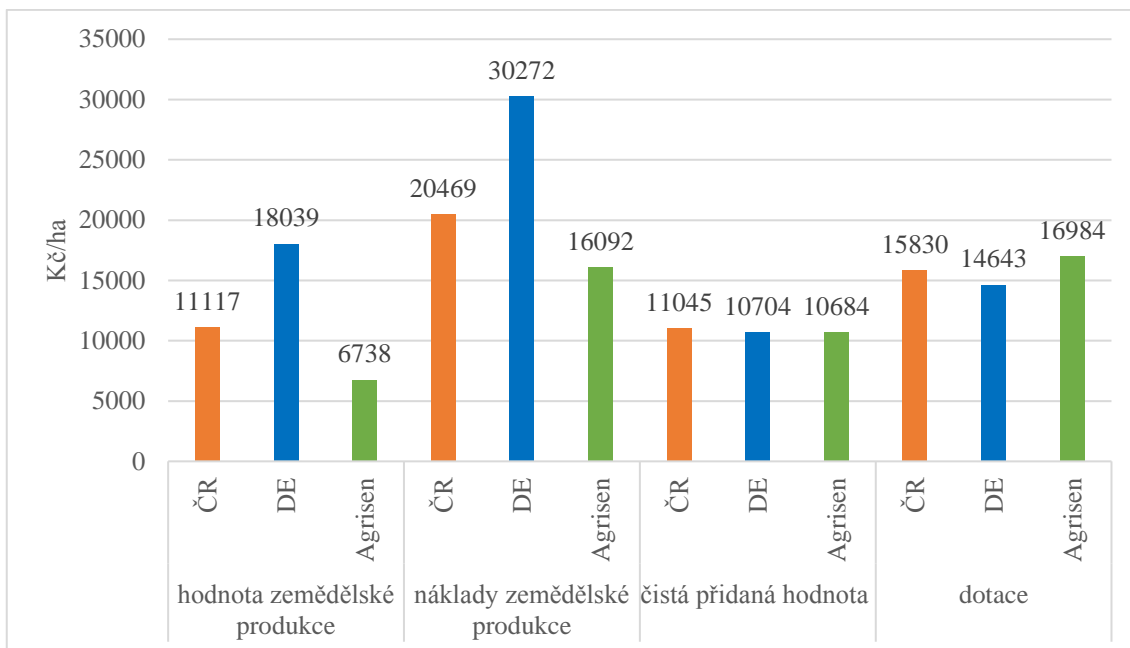
K hodnocení ekonomických ukazatelů zemědělských podniků v rámci EU je zemědělská účetní datová síť. Tento systém, který byl založený v roce 1965, používá pro hodnocení každoroční zjišťování ekonomických ukazatelů zemědělských hospodářů.

Databáze respondentů zahrnuje přibližně 85 000 farem a zemědělských podniků, z čehož je 1400 z České republiky. Ta je sledována FADN od roku 2012. V současnosti je do sledování zahrnuto okolo 260 ekologických farem (Hrabalová, 2017).

Horák a kol. (2012) popisuje, že ekonomický úspěch jakékoliv zemědělské činnosti je závislý na realizaci produkce ve všech státech evropské unie i mimo ni.

Z šetření je patrný nesoulad mezi náklady vynaloženými pro zemědělskou činnost v České republice a Německu v porovnání s hodnotou zemědělské produkce. V roce 2015 byly v České republice průměrné náklady u chovatelů skotu, ovcí a ostatních hospodářsky chovaných zvířat 20 469 Kč/ha a v Německu 30 272 Kč/ha. Hodnota zemědělské produkce je v porovnání s Německem opačná a činí v České republice 11 117 Kč/ha a v Německu 20 469 Kč/ha.

Obr. 20 Srovnání hodnoty a nákladů zemědělské produkce, čisté přidané hodnoty a dotací u ekologických chovatelů skotu, ovcí a ostatních hospodářsky chovaných zvířat v České republice a Německu a farmy Agrisen (FADN CZ a FADN DE, 2017).

5 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení současného chodu vybrané ekologické farmy a návrh na rozšíření jejích podnikatelských aktivit.

V úvodních kapitolách je nastíněna problematika ekologického zemědělství a to nejen v celostátním měřítku, ale také s pohledem na region Staroměstsko a Jesenicko, v kterém se nachází vybraná ekologická farma. Tento region je popsán z mnoha úhlů pohledu. Záměrem bylo popsat systém ekologického hospodaření a region tak, aby návrh na rozšiřování podnikatelských aktivit byl v kontextu se současným stavem regionu, legislativy a trendů v moderních technologiích a způsobech hospodaření. Přímý kontakt na sledované farmě umožnil dopodrobna popsat její systém hospodaření, ekonomiku, vnitřní i vnější provozní problémy doléhající na podnikání subjektu a zároveň jsou popisovány současné aktivity a uplatnění sledované farmy v regionu. Ze získaných dat byla vypracována podrobná SWOT analýza, která popisovala faktický současný stav na sledované farmě a byla východiskem pro sestavení strategií vývoje.

Navrhované rozšíření podnikatelských aktivit vycházelo ze strategií, které byly podrobně připraveny ze vzniklé SWOT analýzy. Data pro tuto analýzu byly pečlivě zpracována za pomoci majitelů a zaměstnanců hodnocené farmy. Jednalo se o odborný pohled do reálného provozu současné zemědělské farmy hospodařící v ekologickém systému hospodaření. Tyto informace byly obrazem každodenních starostí spojených s prací na ekologické farmě. Ukazují radosti a úspěchy ale také obavy a nejistoty, které ekologické hospodaření provází.

Navrhované rozšíření aktivit v oblasti rostlinné výroby jsou doporučena od nákupu nových pozemků, jejich obnovy, řádného ošetřování, sanitací až po technické zabezpečení úprav pozemků a zabraňování snižování výměr.

V živočišné výrobě a zpracování potravin je doporučeno soustředit se nejen na kvalitní odchov jatečných jehňat, ale i na budoucí mléčnou produkci ovcí. Je důležitá stavební příprava výstavby jatek s bourárnou a výstavba dojírny s mlékárnou. Tyto technologie mohou napomoci sledované farmě v ekonomické soběstačnosti v budoucí nejspíše době národních a evropských podpor při současném zachování ekologických standardů ve výrobě. Žádná zemědělská farma nemůže své podnikatelské aktivity rozšiřovat bez regionální spolupráce mezi zemědělci a zpracovateli. Na této konkrétní farmě se tato spolupráce úspěšně rodí a v budoucnu bude pokračovat.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BANÁŠ M, 2007: Jeseníky. CHKO Jeseníky. ACTAEA, 211 s. ISBN 978-80-254-1561-0.

BIOINTITUT, 2011: Povolené vstupy do půdy v ekologickém zemědělství [online]. Olomouc, [cit. 2017-04-12]. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/215714/Povolene_vstupy_do_pudy.pdf

DVORSKÝ J., URBAN J., 2013: Základy ekologického zemědělství: podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s příklady. 2., aktualizované vydání. Brno: ÚKZÚZ, 109 s. ISBN 978-80-7401-098-9.

FIBL, 2017: Organic in Europe: Organic market grows by double digits and organic area reaches 12.7 million hectares in 2015 [online]. FiBL, [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://www.fibl.org/en/media/media-archive/media-release/article/biomarkt-waechst-zweistellig-bioflaeche-steigt-auf-fast-13-millionen-hektar-an.html>

GEO portál SOWAC-GIS [online]. Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <http://geoportal.vumop.cz/>

HANNIBAL J., 2016: Výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2014. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 181 s. ISBN 978-80-7271-217-5.

HIENL, P., a kol., 2013: Jak začít podnikat v zemědělství. Praha: ÚZEI, 66 s.

HORÁK F., 2004: Ovce a jejich chov. Praha: Brázda, 303 s. ISBN 80-209-0328-3.

HORÁK F., 2012: Chováme ovce. Praha: Ve spolupráci se Svazem chovatelů ovcí a koz v ČR vydalo nakl. Brázda, 383 s. ISBN 978-80-209-0390-7.

HRABALOVÁ, 2017: Ekonomika českých ekofarem a srovnání se situací v Německu: AGRObase zpravodaj [online], 3 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z:
http://aa.ecn.cz/img_upload/8d8825f1d3b154e160e6e5c97cf9b8b3/agrobase1701.pdf

- HRABALOVÁ A., 2016: Ročenka ekologické zemědělství v České republice. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-333-9.
- HROUDA L., 2013: Rostliny luk a pastvin. Praha: Academia (Academia), 448 s. ISBN 978-80-200-2259-2.
- HUTAŘ M., 2002: Popis farmy: Popis ekologické farmy. 1 vyd. Nová Seninka, aktualizace 2016.
- HUTAŘOVÁ P., 2017: Ekonomická analýza ekologické farmy Agrisen s.r.o., 1. vyd. Staré Město pod Sněžníkem.
- IFOAM, 2017: Consolidated annual report of IFOAM – Organics international, [cit. 2017-04-19]. Dostupné z:
http://www.ifoam.bio/sites/default/files/annual_report_2015_0.pdf
- IFOAM, 2015: Growth Continues: Global Organic Market at 72 Billion US Dollars with 43 Million Hectares of Organic Agricultural Land Worldwide [online]. /IFOAM, [cit. 2017-04-19]. Dostupné z:
<http://www.ifoam.bio/en/news/2015/02/05/press-release-global-organic-market-72-billion-us-dollars-43-million-hectares>
- CHYTRÝ M., 2010: Katalog biotopů České republiky: Habitat catalogue of the Czech Republic. 2. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 445 s. ISBN 978-80-87457-03-0.
- JUREČKA M., 2017: Vize ministerstva zemědělství do roku 2030. Mendelova univerzita v Brně, přednáška Ing. Mariana Jurečky dne 27.3.2017, Dostupné z:
<http://mendelu.cz/28689n-setkani-s-ministrem-zemedelstvi-na-mendelu>
- KERESTEŠ J., 2008: Ovčiarstvo na Slovensku: výživa je materializovaná filozofia života [história a technológia]. Považská Bystrica: NIKA, 592 s. ISBN 80-969840-5-3.
- KEZ o.p.s, 2017: Inspekční a certifikační společnost [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/>
- LOCKERETZ W., 2007: Organic farming: an international history. Cambridge, MA: CABI, 282 s. ISBN 978-0-85199-833-6.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2011: Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství. ISBN 978-80-7434-007-9.

MINISTERSTVO ZĚMĚDĚLSTVÍ, 2015: Program rozvoje venkova 2014-2020 [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2015: Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin 2015. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-240-0.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2016: Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů pro rok 2016. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-280-6.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2016: Metodické pokyny pro ekologické zemědělství. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-327-8.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2016: Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016-2020: Czech action plan for development of organic farming 2016-2020. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-193-9.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2016 :Tisková zpráva MZe: Sazby SAPS, Greening a Mladý zemědělec [online], [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://cmszp.cz/mze/2016/sazby-saps-greening-a-mlady-zemedelec>

PACAL P., 2017: Podklady architekta k výstavbě bourárny a jatek, 1. vyd., Staré Město
PACAL P., 2017: Podklady architekta k výstavbě dojírny a mlékárny, 1. vyd., Staré Město

PGRLF, 2017: Podpurný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. [online]. 2017 [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <https://www.pgrlf.cz/>

POŠVÁŘ Z., CHLÁDKOVÁ H., 2009: Management. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 261 s. ISBN 978-80-7375-347-4.

- REDLICOVÁ R., BEČVÁŘOVÁ V., VINOHRADSKÝ K., 2014: Vývoj ekologického zemědělství ČR v ekonomických souvislostech. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 91 s. ISBN 978-80-7509-173-4.
- SAMBRAUS H., 2014: Atlas plemen hospodářských zvířat: skot, ovce, kozy, koně, osli, prasata: 250 plemen. Praha: Brázda, 295 s. ISBN 978-80-209-0402-7.
- SAMKOVÁ E., 2012: Mléko: produkce a kvalita: Milk: production and quality : vědecká monografie. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 240 s. ISBN 978-80-7394-383-7.
- SEDLÁČKOVÁ H., 2006: Strategická analýza. Praha: C. H. Beck, 2006, 121 s. ISBN 80-717-9367-1.
- SMETANA P., TRÁVNÍČEK P., VRUBL T., 2008: Porážka a zpracování masa a masných výrobků v ekologickém zemědělství: návody a doporučení pro porážku a zpracování na ekologické farmě. Olomouc: Bioinstitut. Metodika pro praxi (Bioinstitut), 52 s. ISBN 978-80-90417-4-1.
- SMETANA P., 2009: Faremní zpracování mléka v ekologickém zemědělství: kvalita mléka, hygienické požadavky na jeho zpracování, přímý prodej mléka: zásady ekologického chovu skotu, ovcí a koz. Olomouc: Bioinstitu. Metodika pro praxi (Bioinstitut), 64 s. ISBN 978-80-904174-5-8.
- STARÉ MĚSTO, 2016, [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://www.mu-staremesto.cz/>
- SUKOVÁ, I. 2012: Nová pravidla pro označování biopotravin [online] [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/nova-pravidla-pro-oznacovani-biopotravin.aspx>
- SÝKORA J., 2014: Zemědělské stavby: základy navrhování. Praha: Grada, 128 s. ISBN 9788024752730.
- SZIF, 2017: Příručka pro žadatele [online]. Praha: SZIF [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: http://www.apic-ak.cz/data_ak/17/d/JZ2017priruckaZadatele.pdf

ŠANTRŮČEK, 2004: Základy pícninářství. Praha: Česká zemědělská univerzita, 139 s. dISBN 8021307641.

ŠARAPATKA B., URBAN J. a kol., 2006: Ekologické zemědělství v praxi. Šumperk: PRO-BIO, 502 s. ISBN 978-80-903583-0-0.

ŠARAPATKA B., URBAN J. a kol., 2003: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi - II. díl. 1. vyd. Šumperk: Svaz PRO-BIO, 334 s. ISBN 80-903583-0-6.

TRÁVNÍČEK J., 2002: Popis farmy: Popis ekologické farmy. 1 vyd. Nová Seninka, aktualizace 2016.

ZÁMEČNÍK V., 2013: Metodická příručka pro praktickou ochranu ptáků v zemědělské krajině: metodika AOPK ČR. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 97 s. ISBN 978-80-87457-81-8.

7 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Národní značení biopotravin v ČR.....	13
Obr. 2 Evropské značení biopotravin	13
Obr. 3 Struktura ekologického zemědělství v ekologickém zemědělství České republiky v letech 2000-2015.....	14
Obr. 4 Celková výměra půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém zemědělském půdním fondu v ČR v letech 1990-2015.....	15
Obr. 5 Počet ekofarem prodávající bioprodukty a biopotraviny ze dvora v letech 2008-2014.	19
Obr. 6 Stavby ovcí sledované farmy v letech 2011-2015.....	28
Obr. 7 Plemeno zušlechtěná valaška chované na farmě Agrisen.	29
Obr. 8 Počet odchovaných jehňat, natalita a mortalita na sledované farmě v letech 2011-2015.	30
Obr. 9 Ustájená zvířata v ovčíně farmy Agrisen	30
Obr. 10 Pasení ovcí farmy Agrisen.....	32
Obr. 11 Provádění přísevu na jaře roku 2017 v pastevním areálu farmy Agrisen.....	33
Obr. 12 Zdroje příjmů farmy v období 2011-2015.....	34
Obr. 13 Struktura prodejů jatečných jehňat a ovcí 2011-2015.	35
Obr. 14 Struktura přijatých dotací sledované farmy v období 2011-2015	36
Obr. 15 Struktura nákladů farmy v letech 2011-2015.	37
Obr. 16 Výše budoucích odpisů farmy pro v letech 2017-2025.....	37
Obr. 17 Analýza výkazu zisků a ztrát farmy v letech 2011-2015.....	38
Obr. 18 Srovnání výsledků farmy Agrisen s.r.o., průměrů ČR a průměrů Německa v roce 2014	39
Obr. 19 Struktura celkových pasiv farmy v období 2011-2015.	39
Obr. 20 Srovnání hodnoty a nákladů zemědělské produkce, čisté přidané hodnoty a dotací u ekologických chovatelů skotu, ovcí a ostatních hospodářsky chovaných zvířat v České republice a Německu a farmy Agrisen	49

8 SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Charakteristika horských LFA podoblastí a procentuelní výše sazby.....	23
Tab. 2 Sazby pro opatření "Ekologické zemědělství"	23
Tab. 3 Diagram analýzy SWOT	40
Tab. 4 Matice SWOT.....	41
Tab. 5 Strategie rozvoje podniku.....	45

9 SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EZ	ekologické zemědělství
EU	Evropská unie
EUR	evropská měna Euro
FADN CZ	farm accountancy data network - zemědělská a účetní síť České republiky
FADN DE	farm accountancy data network - zemědělská a účetní síť Německa
ha	hektar
KEZ o.p.s.	kontrola ekologického zemědělství
LFA	less favoured areas - méně příznivé oblasti
NR	Nařízení rady
NK	Nařízení komise
PGRLF	podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PO	přechodné období
PRO-BIO	Svaz ekologických zemědělců
PRV	program rozvoje venkova
SAPS	single area payment scheme - jednotná platba na plochu
Sb.	sbírka (zákonů)
SZIF	Státní zemědělský a intervenční fond
SWOT	strenghts, weaknesses, opportunities, threats
UKZÚZ	Ústřední a kontrolní zkušební ústav zemědělský
VDJ	velká dobytčí jednotka
TTP	trvalé travní porosty
t	tuna
VCS	vybrané citlivé sektory v rámci dobrovolných podpor vázaných na produkci